

**РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ВИШИ СУД У БЕОГРАДУ
ОДЕЉЕЊЕ ЗА РАТНЕ ЗЛОЧИНЕ
БЕОГРАД**

Пословни број: К-По₂ 1/2014

**ТРАНСКРИПТ АУДИО ЗАПИСА
СА ГЛАВНОГ ПРЕТРЕСА ОДРЖАНОГ дана 10. маја 2017. године**

Председник већа: Дана 10.05.2017. године са почетком у 14:50 отварам заседање пред Вишим судом у Београду, Одељењем за ратне злочине, у кривичном поступку против окривљеног Милана Девчића и других, због кривичног дела ратни злочин против цивилног становништва из члана 142 став 1 КЗ СРЈ у вези члана 22 КЗ СРЈ, по оптужници Тужилаштва за ратне злочине Ктрз.7/07 од 28.11.2007. године, која је измењена дана 14.12.2007. године, 28.12.2011. године, 23.04.2012. године, 02.09.2014. године, 01.12.2015. године, 05.01.2017. године и 28.03.2017. године.

Веће поступа у саставу судија Зорана Трајковић, председник већа, судије Мирјана Илић и Дејан Терзић, чланови већа.

Има ли примедби на састав већа? Тужиоче, браниоци?

Констатује се да нема примедби на састав већа.

Записник води записничар Оливера Савић.

Главни претрес се тонски и оптички снима, а тонски запис биће саставни део записника о главном претресу.

Констатује се да су на главни претрес приступили:

-заменик тужиоца за ратне злочине, Душан Кнежевић,

-окривљени Милан Девчић,

-окривљени Жељко Крњајић,

-окривљени Миодраг Димитријевић, да ли је ту? Димитријевић, јесте.

-окривљени Дарко Перић,

Димитријевићу, можете прећи овде и ставити слушалице.

-окривљени Радован Влајковић, да ли је ту? Ту сте.

-окривљени Радисав Јосиповић,

-окривљени Јован Димитријевић,

-окривљени Саша Стојановић,
 -окривљени Зоран Косијер,
 -окривљени Петроније Стевановић,

-бранилац окривљеног Милана Девчића, адвокат Бранкица Мајкић,
 -бранилац окривљеног Жељка Крњајића, адвокат Радоје Алексић,
 -бранилац окривљених Миодрага Димитријевића и Радована Влајковића, адвокат Бранко Лукић, за кога се по заменичком пуномоћју у списима јавља адвокат Борис Зорко,
 -бранилац окривљеног Дарка Перића, адвокат Јасмина Живић,
 -бранилац окривљеног Радисава Јосиповића, адвокат Ђорђе Калањ, за кога се по заменичком пуномоћју у списима јавља адвокат Бранко Димић,
 -бранилац окривљеног Јована Димитријевића, адвокат Гордана Живановић,
 -бранилац окривљеног Саше Стојановића, адвокат Слободан Живковић,
 -бранилац окривљеног Зорана Косијера, адвокат Гордана Андрејевић,
 -бранилац окривљеног Петронија Стевановића, адвокат Бранислава Фурјановић,

-пуномоћник оштећених Стјепана Пеулића и Ивана Мујића, адвокат Марина Кљајић по пуномоћју у списима.

У публици присутни:

Јелена Бакета, Дамјан Брковић, Вања Ђурић, Душан Игњатовић, Марија Карач, Петар Лемуновић, Градимир Налић, Иван Саболић, Милисав Секулић и Владимир Стојић.

Игњатовић и Налић овде су уписани као адвокати у овом извештају који је мени достављен од стражарске службе, ви сте у својству публике. Приђите за говорницу један по један. Градимир Налић и Душан Игњатовић.

Душан Игњатовић: Публика судија, добар дан.

Председник већа: Добро, можете се вратити на своје место. Погрешно сте онда означени овде.

Градмир Налић, да ли је у публици? Ја не видим одавде баш добро због стакла. Приђите за говорницу.

Градмир Налић: Добар дан, Градмир Налић. Ја сам дошао да гледам претрес као публика.

Председник већа: Добро, хвала Вам. Можете се вратити у публику.

Да ли сте сагласни да држимо главни претрес, имајући у виду да су испуњене процесне претпоставке, тужиоче, браоници?

На сагласан предлог странака, суд доноси

РЕШЕЊЕ

Да се главни претрес **ОДРЖИ**.

Главни претрес је јаван.

НАСТАВАК ИЗНОШЕЊА ЗАВРШНИХ РЕЧИ

Председник већа: Бранилац окривљеног Милана Девчића, адвокат Бранкица Мајкић, изволите.

Адвокат Бранкица Мајкић: Поштовано веће, уважени тужиоче, колеге браниоци и остали присутни у овој судници, као бранилац оптуженог Милана Девчића, ја сам у уводном излагању од 13. априла 2016. године и на претходним припремним рочиштима у поновљеном поступку, указала на све мањкавости тужилачких тврдњи и...

Председник већа: Сачекајте само тренутак, окривљени Крњајић, не чује. Можете прећи овде и ставити слушалице и тако пратити ток главног претреса. Косијер, пристојно се понашајте, пристојно се понашајте и не додајујте. Изволите, можете наставити сада.

Адвокат Бранкица Мајкић: Хвала. Данас верујем да је одбрана била у праву, када је на припремном рочишту истакла да после решења Апелационог суда у Београду, Кж1-По2 3/13 од 09. децембра 2013. године, којим је укинута претходна одлука у овом поступку и дати јасни налози шта је све спорно у погледу утврђеног чињеничног стања и правне квалификације радњи које се окривљеним стављају на терет, а на шта је поступајуће Тужилаштво у поновљеном поступку предложило да се само прочитају комплетни списи из претходног дела, без предлагања макар иједног новог доказа, ово веће може да донесе као једину и исправну одлуку ослобађајућу пресуду за оптуженог Милана Девчића.

У овој завршној речи, ја ћу посебно указати, због којих разлога сматрам да се поједине радње окривљеном Девчићу не могу стављати на терет, нити исти може бити оглашен кривим због забране преиначења на горе. Указаћу да поједине радње које му се стављају на терет, не представљају радње кривичног дела које му се ставља на терет овом оптужницом, као и у којим деловима за тврдње Тужилаштва нису пружени никакви или довољни докази. С обзиром да у поновном поступку нисмо, осим пар имали и нових доказа, ја у свему остајем и при ранијој завршној речи и оцени доказа, с тим што ћу указати на поједину праксу овог суда у погледу могућности коришћења појединих доказа у овом поступку и довољности доказа потребних за осуђујућу пресуду.

У својој завршној речи дана 28. марта 2017. године тужилац је истакао да је последња измена оптужнице од 05. јануара 2017. условљена објективним околностима, то с једне стране ставовима и налозима из наведеног решења Апелационог суда у Београду, с друге стране, чињеницом да четворица окривљених је преминула у току поступка. Међутим, начин на који је оптужница измењена, у погледу описа радњи мог брањеника, ставља га у далеко тежи и неповољнији положај, док с друге стране, олакшава положај одбране, јер за тврдње изнете у последњи пут измењеној оптужници, нису пружени никакви или довољни докази. Најпре ћу се осврнути на својство окривљеног које се оптужницом ставља на терет и у којој је то вези са конкретним

радњама окривљеног Девчића. Тужилаштво до краја поступка није одступило од почетне тезе да су у току трајања оружаног сукоба на простору бивше СФРЈ у бившој Републици Хрватској, у току спровођења наредбе Друге бригаде која се односи на напад на село, нека тројица окривљених могла да 10. октобра 1991. године самовласно успоставе локалну власт цивилно-војног карактера, међу којима је Милан Девчић наводно стекао својство командира Станице милиције Ловас, друга двојица су командант села и директор задруге са широким цивилним и војним овлашћењима и командант територијалне одбране Ловас. Ово је на први поглед конструкција која нема своје утемељење у изведеним доказима, нити је у вези са радњама које се окривљеном Девчићу стављају на терет. О овим конструкцијама довољно је рекао и Апелациони суд у Београду у свом решењу од 09. децембра 2013. године, а чињенично стање за јоту није промењено у прецизираној оптужници. Ми не знамо шта се овде хоће – успостављање командне одговорности, али онда недостаје одговор, којим то формацијама управља Девчић, за чији он ицидент треба да одговара, на кога се простире његова власт или коме он наређује. Никаква власт не може самовласно да се успостави на територији која је под командом Друге бригаде у периоду који обухвата оптужница, о чему сведочи бројна писана документација и то су редовни и ванредни извештаји, пре свега, као и присуство јединица ЈНА у селу. У својој завршној речи, тужилац је погрешно интерпретирао одбране окривљеног током овог поступка. Окривљени Девчић никада није признао да је био први командир Станице милиције, па то после порекао. Од првог исказа у полицији, био је изричит да га је на то место поставио Борисав Богуновић. Од првог исказа тврдио је да није био именован за командира полиције првог дана. Постоји тај оптерећујући моменат код Милана Девчића, јер је заиста био професионални полицајац пре рата, а за командира је постављен након погибије Милорада Воркапића и сложићемо се да је велики број сведока памтио Девчића као командира полиције, без прецизирања о ком периоду говори, што није спорно, јер је он то заиста и био након смрти Милорада Воркапића. Али је једнако велики број сведока рекао супротно и то сведоци Слободан Качар, Вјекослав Балић, Љубодраг Јелић, Милан Грковић, Милорад Бастаја, Славољуб Ивановић, Милан Воркапић, Јаков Пеулић, Павле Шимуновић, Иван Пољак и други. Сви они су били изричит да Милан Девчић није био командир милиције непосредно после уласка у село Ловас 10.10.1991., већ касније. Свакако најважнији међу њима је сведок Борисав Богуновић кога је Девчић означио као лице кога је именovalo на функцију командира у првом свом исказу и у том смислу ја ћу реферисати само на његово сведочење од 15. јуна 2011. године. Сведок је, дакле, 1991. обављао функцију министра полиције САО Славонија, Барања и Западни Срем и наводи да је негде после 20., после погибије Воркапића, Милан Девчић постављен за командира Станице полиције. Милорад Воркапић је према изводу из Матичне књиге умрлих преминуо 23. октобра 1991. године. Овај сведок, такође потврђује и оно што и вештак наводи у свом налазу, да цивилни органи нису успостављени самовољно, већ уз одобрење јединица, под чијом се контролом налазило подручје. Истрајавање на некаквој командној функцији Милана Девчића, имало би смисла да је пред суд изведен било ко коме он издаје наредбе, ко му је подређен у овом периоду или да се види конкретна веза између радњи које му се стављају на терет оптужницом и његове наводне функције. Ова функција је сама себи сврха да би се игнорисала стварна улога и контрола подручја од стране јединица Друге бригаде, да би се кроз некакво самовласно вршење власти избегла обавеза да нам се у овом поступку јасно каже, шта је конкретна радња окривљеног Девчића и који су докази који стоје против њега. Ја ћу да парафразирам тужиочеву завршну реч у делу где је оценио одбрану окривљених, као најмање болних по њих, ако кажу да је процес монтиран. Ја кажем најједноставније и најмање болно за

Тужилаштво је рећи, да се самовласно успоставила власт тројице која је одговорна за све. Тако избегавате да се бавите питањем наредбе да се село чисти од непријатељски настројеног становништва, не бавите се артиљеријским нападом на насељено место, не бавите се распоређеним јединицама по селу од 10.10.1991., присуство око четристо војника најмање у континуитету и сменом јединицама у периоду који оптужница обухвата, тако не утврђујете улогу командира затвора, вођа добровољачких група по којима су добила имена. Све је то ван оптужнице, јер је најједноставније и најбезлжније једног Милана Девчића означити као представника власти цивилно-војног карактера, шта год то значило. Међутим, сматрамо да ове тврдње Тужиоца код обилне војне документације из периода који оптужница обухвата, која је прочитана у поступку, нису ничим доказане.

Осврнућу се даље на тачку 2. оптужнице, то је учествовање у затварању и задржавању цивилног становништва и да би било веома јасно, у којој мери је оптужница чињенично измењена на штету окривљеног. Указујем да је претходној пресуди од 26. јуна 2012. године на страни 241, суд експлицитно навео да се оптуженом Девчићу на терет не ставља противзаконито затварање, већ нечовечно поступање везано за догађај у којима је затварано цивилно становништво, што би морало да буде довољно да се нове оптужбе против окривљеног у овом делу, у целости одбију. Дакле, за разлику од раније оптужнице од 01. децембра 2015., у којој је егзистирао неодређени број припадника територијалне одбране, милиције и добровољачке групе „Душан Силни“, којима су наводно окривљени Девчић и сада покојни Деветак и Радојчић наређивали да предузимају одређене радње које су себи носе елементе кривичног дела, сада на последњој оптужници од 05. јануара 2017., оптужени Милан Девчић то чини сам, заједно са покојним, раније оптуженим Деветакком и Радојчићем, тако што учествује у задржавању и затварању цивилног становништва у импровизоване и нехигијенске и просторно неусловне затворе који су се налазили у две мале канцеларије изнад механичарске радионице задруге „Ловас“. Дакле, и ово ми сматрамо некако најједноставнијим и најмање болним решењем. Апелациони суд је на страни 12 решења истакао да околност, којим формацијама је командовао окривљени Деветак, представља одлучну чињеницу од значаја за утврђивање облика одговорности окривљених Девчића и Радојчића, јер ако је окривљени Деветак фактички командант јединицама ТО Ловас и милиције, у том случају ови окривљени фактички не би били команданти тих јединица, те се ова околност од стране Тужилаштва, премостила тако што је Тужилаштво само избацило све припаднике добровољачке групе територијалне одбране и милиције и определило се да ова тројица заједно сами задржавају људе у нехигијенским просторима, односно дало је потпуно нови опис радњи окривљеног. Скренућу пажњу на неколико околности које су важне за доношење одлуке о одговорности Милана Девчића за затварање и задржавање појединих лица.

Прво, провера становништва извесно безбедносно интернирање предвиђено је као легитимно прописано ратно право у СФРЈ важеће у то време. Окупљање становништва у дворишту земљорадничке задруге је део акције коју је наредила Друга бригада која управо након спроведених извиђања, процењује да има припадника зенги броја једне чете, да је становништво непријатељски расположено и да се село треба очистити. Реферишемо на чињеницу да после заузимања насељеног места бригада задржава дејство у складу са предвиђеним планом, те је јасно да легитимисање и провера становништва није никаква акција Милана Девчића и покојног Деветака и Радојчића, већ спровођење наредбе Друге бригаде од стране јединица у њеном саставу. На крају крајева, извођењем мештана у двориште задруге, дешава се у току самог напада 10.

октобра 1991. Провера становништва, кућа и других објеката, управо је део реализације задатка добијеног од стране Друге бригаде, у чијем су саставу били сви припадници који су у нападу учествовали. С тим у вези, као даља мера провере у складу са прописима и примени Правила Међународног ратног права у оружаним снагама СФРЈ, предвиђене су и одређене мере, а при томе и упућивање на принудни боравак и интернирање, које се може наредити само ако то апсолутно захтева безбедност цивила, у чијој су власти та лица. Хашки трибунал је у случају „Челебићи“ прихватио да затварање може иницијално бити основано ако постоји сумња или извесност да се лице ангажовало у активностима против безбедности државе. У том смислу, оптужени Девчић за радње учествовања у затварању цивилног становништва, описано под тачком 2.1а, које Тужилаштво дефинише као нечовечно поступање, не може се огласити кривим, јер се мора посматрати улога коју је овај оптужени имао у задржавању и затварању месног становништва и радње које му се стављају на терет, његов допринос и наступеле последице. Као што смо већ навели, оптужени Девчић у дану када траје напад и чишћење села од „зенги“ и припадника МУП-а, нема било какву командну функцију, нити однос надређености према било ком другом припаднику, који је заједно са њим, као припаднику који је заједно са њим као припаднику Друге бригаде, дошао у Ловас. У том тренутку нису формирани месни органи власти, нити он може да предузима било коју радњу као командир Станице милиције, нити су припадници помоћних снага Друге бригаде претпочињени овој бригади при нападу на Ловас, изашли из њеног састава. Дакле, нема ниједног доказа да је оптужени Девчић одредио, нити простор у ком ће људи да се окупе, нити простор у коме ће бити задржани, нити ко ће спроводити стражу у тим просторијама. Следећа околност која је овде важна, а на коју је упутио и Апелациони суд у Београду у већ цитираном решењу на страни 13, јесте статус задржаних лица. Према допису Министарства бранитеља Републике Хрватске број 022-03/16-0002/141 од 29. септембра 2016. године уз коју је достављен попис са подацима и службеном евиденцијом Министарства бранитеља, односно подаци из Регистра хрватских бранитеља из домовинског рата о особама за које је овај суд упутио захтев за достављање података произилази да су готово сва задржана лица припадници друге оружане снаге у сукобу са прецизним подацима о кретању кроз постројбе и напоменом да се радило о борбеном саставу, па тако из тог прилога који се налази на странама 1378/629 до 1389/629 произилази да је Емануел Филић, Марко Филић, Берислав Филић, Ивица Филић, Јосип Јовановић, Андрија Балић, Лука Балић, Никола Бадањак, Петар Бадањак, Алојз Кризманић, Антун Кризманић, Златко Краљевић, Павле Антоловић, Иван Антоловић, Томислав Антоловић, Јаков Пеулић, Синиша Костелник, Павле Шимуновић, Мате Батаковић, Дарко Павловић, Жељко Павловић, Мато Мацаревић, Иван Видић, Стипо Долачки, Марко Дамњановић, Фрањо Панџо, Ђура Антоловић, Стјепан Лукетић, Анте Лукетић, Ђука Лукетић сви лица која су били припадници борбеног састава оружаних снага Хрватске. Дакле, за 39 задржаних лица Министарство бранитеља је дало податке и јасно је да осим двојице сви остали имају статус бранитеља из домовинског рата са јасним датумом ступања у оружане снаге Републике Хрватске пре спорног догађаја који оптужница обухвата, те се не може говорити о цивилним лицима према којима је нечовечно поступано у смислу члана 142 Кривичног закона СРЈ. Услови за стицање статуса бранитеља и услови за евидентирање у регистру бранитеља јасно су прописани чланом 2 и 109а Закона о правима хрватских бранитеља из домовинског рата и чланова њихових обитељи Републике Хрватске, са последњим изменама објављеним у Листу број 92/14. Тужилаштво у својој завршној речи наводи да ова чињеница нема никакав суштински значај, те да је потпуно ирелевантно из којих су разлога они проглашени бранитељима. Ја ћу подсетити да се ради о званичном

документу надлежног Министарства Републике Хрватске са прецизним подацима о почетку, променама и престанку активности у оружаним формацијама, као и да је поред овог као доказ изведен и документ План узбуњивања села са списком истих ових лица која су била подељена у седам водова са два резервна вода и планом акције у случају напада. Да подсетим и да је ЈНА водила дуге и на крају неуспеле преговоре о предаји оружја пре доношења наредбе од 09. октобра '91. године да се изврши напад на село, а велики број сведока говорио је о својој припадности оружаним снагама у том периоду. Сматрамо да изведени докази потврђују да се не може говорити о цивилном становништву, те да није испуњен основни елемент инкриминације која се окривљеном ставља на терет. Тако да будући да Тужилаштво прихвата постојање унутрашњег оружаног сукоба на територији Републике Хрватске у саставу бивше СФРЈ између ЈНА, ТО и добровољачких снага са једне стране и организованих оружаних формација ЗНГ-и Министарства унутрашњих послова Републике Хрватске са друге стране, јасно је да се припадници формације ЗНГ-и не могу сматрати цивилима у току војне акције, посебно имајући у виду да и је само њихово присуство у селу било поводом за доношење извршења наредбе Друге бригаде о нападу на Ловас, нити се могу применити међународни прописи и Женевска конвенција и Други допунски протокол како је наведено у оптужници. Самим тим интернација или задржавање припадника непријатељских оружаних снага није у вези са делом ратни злочин против цивилног становништва.

Као трећу важну околност у вези са овом тачком оптужнице видимо и тврдњу Тужилаштва да се радило о нехигијенски и просторно безусловном затвору, дакле о две мале канцеларије изнад механичке радионице Задруге Ловас. Као што сам навела, неспорно Милан Девчић нема утицаја на избор просторија, али ми не можемо да не оспоримо тврдњу да су канцеларијске просторије на спрату изнад зграде Задруге у једном селу најпре саме по себи нехигијенски и просторно безусловни простори, са друге стране ни један од сведока није говорио нити о нехигијени у наведеном простору, нити о томе да се радило о простору у коме није могуће издржати боравак. Осим тога, ја ћу у овој завршној речи, као што сам рекла, скренути пажњу и на неке правоснажне пресуде овог Одељења у поступцима који су за предмет имали сличне ситуације, како је на пример управо задржавање у нехигијенским условима и просторима и тако је у пресуди Одељења за ратне злочине Вишег суда у Београду К-По2 51/10 од 09. маја 2012. године, која је потврђена пресудом Апелационог суда у Београду, суд на странама 29 и 30 закључио да просторија је у целини бетонска, димензија 5x5,93, тачно да није било санитарних уређаја, тачно је да није било постељине, али је просторија по мишљењу суда имала основне хигијенске услове, са доста светла, са природном вентилацијом, није било влаге, чињеница да је она била намењена за кантину, али је у међувремену претворена у магацински простор за разну опрему. И дакле, само ово поређење услова у бетонској приземној просторији без намештаја, магацинском простору за који суд налази да је најбоље што може да се понуди оштећенима у конкретном тренутку и да се затварањем у таквом простору не крше права задржаних лица из цитиране пресуде, и са друге стране приказ у нашем случају канцеларијских просторија на спрату зграде која је радила и пре и после рата, које су и осветљене и проветрене и намењене управо боравку и раду људи у њима, при чему су оштећени у овом поступку говорили да су у истима седели на клупама, да су одлазили у тоалет, што значи да је било и довољно простора и услова за боравак, не може бити говора да се боравком у таквим просторијама према било коме нечовечно поступало, како то Тужилаштво тврди у оптужници.

И оно што сматрамо најважнијим за ову прву тачку која се ставља Милану Девчићу на терет, јесте да не постоји уопште доказ да је Милан Девчић учествовао у задржавању или затварању било којих лица. Ако се Тужилаштво већ определило да Девчићу стави на терет непосредно учешће у затварању и задржавању одређених лица нужно је било рећи који су то докази који су изведени а који би потврдили да је Девчић у томе учествовао. Таквих доказа нема, а ближу анализу нисмо чули ни у завршној речи тужиоца. Напротив, тројица, покојни Деветак, Радојчић и окривљени Девчић представљени су као једно, а ипак сматрам да треба да се покаже и докаже шта је конкретно то окривљени Девчић урадио. Тужилац каже „они су били ти који ведре и облаче, који одлучују ко ће од локалног становништва бити затворен, задржан, они врше селекцију, па потом један број њих пуштају, па један део лица приморавају да обављају пољске радове и тако даље, само они и Девчић међу њима то могу да нареду“. Дакле ово веће не може једноставно да пронађе конкретну радњу за окривљеног Девчића јер је најпре ни само Тужилаштво не нуди. Сви сведоци који су били приведени 10. октобра говорили су о томе ко их је и како одвео до Задруге и ни један од њих није навео да га је Милан Девчић задржао или затворио. Према томе, ако имамо тврдњу Тужилаштва да је мој браћеник учествовао у задржавању и затварању четрдесетак лица, а ни једно затворено или задржано лице то не потврђује, сигурни смо да ово може да остане само гола тврдња. Указаћемо укратко на изјаве сведока који су били задржани 10.10. и саслушани у овом поступку. Па тако Емануел Филић наводи да га је из куће повео Зораја заједно са неким непознатим људима, наглашава да у критичном периоду уопште није видео Девчића. Берислав Филић наводи да га је из куће одвео Милорад Воркапић. Андрија Балић наводи да су га у задрузи упутили непознати униформисани. Иван Антоловић не зна људе који су га привели у задругу. Антун Кризманић наводи да је сам отишао у Земљорадничку задругу. Ивица Пољак каже да га је до задруге одвео човек из Товарника, мисли да је Ступар. Павле Антоловић каже да међу људима који су га привели није препознао ни једног свог мештанина. Јаков Пеулић наводи да га је Ступар одвео у двориште задруге. Павле Шимуновић каже да су га до задруге одвели Грковић и Рудић, као и Мата Батаковић. И мени је посебно драго што је тужилац скренуо пажњу на исказ сведока Мате Мађаревића, као и да он на основу овог исказа гради тај закључак да је тај један троугао Деветак-Девчић-Радојчић у ком се све дешавало. Тај сведок Мата Мађаревић не говори о другим детаљима у свом исказу, али заиста инсистира да се подвуче „Деветак наредио, Девчић привео“ и он то понавља неколико пута у свом казивању током 23. априла 2010. године, међутим без и једног одговора о било ком детаљу везаном за овај критични догађај. Други сведок Мата Батаковић који је видео Мату Мађаревића критичном приликом, приликом доласка у задругу, негира да је уопште било овакве ситуације у којој Деветак нешто наређује, Девчић приводи, о чему је и говорио приликом сведочења 25. маја 2010. године. И сада на страну контрадикторности указивањима ова два сведока, овде је веома важно како је овај задржани сведок Мата Мађаревић оценио тај боравак у наводном импровизованом затвору, а што показује управо степен повређености оштећеног критичном приликом. Мени је жао што поступајуће веће и тужилац нису били у прилици да слушају ово сведочење, јер је сведок показивао и извесну дозу нервозе изазвану питањима око задржавања 10.10.'91. сматрајући их мање битним, па он тако и каже „да би догађања у десетом месецу '91. године и заборавио и да оно што је доживео може бити занемарљиво у односу на оно што је доживео у дванаестом месецу исте године“. Посебно наглашава оно је битно. И ово сведочење управо показује да задржавање лица 10.10.'91. године није довело до забрањених последица које су карактеристичне за нечовечно поступање, јер нису проузроковале тешку физичку или душевну бол, нити

оштећеном нарушен телесни интегритет, јер да би нека радња могла бити тако окарактерисана потребно је утврдити да њена озбиљност и нанета последица оправдавају карактерисање овако тешком квалификацијом, што свакако није случај, јер и сам сведок говори да би ово могао и да заборави и да је ово од 10.10. занемарљиво. Као посебан значај налог Апелационог суда у Београду из решења Кж1-По2 3/13 видимо и онај дат на страни 15, други пасус. Каже Апелациони суд да је неприхватљиво проширивање појма саизвршилаштва и крајње уопштено приписивање појединих последица окривљенима на начин који омогућава да различити читаоци пресуде изведу сасвим различите закључке у погледу тога ко, за шта и позивањем на који облик кривичне одговорности одговара. Са тим у вези првостепени суд не сме да прихвати наводе тужиоца изнете у тачки 2, под 1а које описују судбину задржаних лица. У овој тачки после нејасне тврдње да тројица заједно учествују у задржавању и затварању одређеног броја лица, што и физички и логички није могуће ни замислити, а не извести у време трајања напада, нити су извођени докази у том правцу, након констатације о којим се лицима ради Тужилаштво прелази на трпни глаголски облик – пасив, па тако ми више не видимо шта су радње окривљеног, већ шта се дешава са оштећеним лицима, без узрочно-последичне везе између радње оптуженог Девчића и наступелих последица. Тужилаштво каже „већи део лица био је пуштен, при чему им је наређено да уз оружану пратњу морају обављати пољске радове, сакупљати лешеве по селу, док је остали део затворених био пребачен у простор нехигијенски такође потпуно неусловни простор. Ово је дакле последица онога чега се одбрана прибојавала, коју је бојазан и истакла у уводном излагању, после смрти двојице окривљених који су претходно укинута пресудом, страна 6, Деветака и Радојчића, били оглашени кривим да су управо после затварања лица у канцеларијама машинске радионице поједине пуштали и при томе им наредили да уз оружану пратњу морају обављати пољске и друге радове, сада су те последице радњи њих приписане Девчићу без јасног навода у каквој су вези са његовим предузетим радњама. Подсећам на још једну важну околност овде. Тужилаштво за ратне злочине није изјавило жалбу против пресуде К-По2 22/10 од 26. јуна 2012. године, дакле жалбе су изјављене само у корист окривљених. Суд не би смео да осуди окривљеног за радње за које претходном одлуком није утврђена његова одговорност. Напротив, то би значило повреду забране преиначења на горе, о чему је свој став заузео и Врховни касациони суд у одлуци Кзз-85/12 од 24. октобра 2012. године, а закључак Кривичног одељења Врховног касационог суда и кривичних одељења Апелационих судова усвојен на заједничкој седници од 02. децембра 2016. године гласи: „У смислу одредбе члана 453 ЗКП у поновљеном поступку не само што се не може изменити правна квалификација и кривична санкција јер се ова забрана односи и на неповољније чињенично стање и чињенични опис радњи извршења кривичног дела по оптуженог“. Ја сам сигурна да ће веће лако препознати у којој мери су оптужбе по окривљеног Девчића са једне стране без јасне индивидуализације, са друге стране проширене у односу на оно што му се ранијом оптужницом стављало на терет и за шта никада није ни био раније ни оптужен, ни оглашен кривим. Дакле, Девчић је од 2007. године оптуживан за много тога, и за напад на небрањено место, и одвођење цивила у минско поље, издвајање и усмрђивање осам лица из подрума Месне заједнице, све те тврдње држале су га у притвору три и по године јер су по оптужницама која је ступила на правну снагу у радњи прве тројице окривљених наводно имале за последицу смрт шездесетдевет лица. Много смо се борили, доказивали ноторно, али никада од 2007. до прецизирања 01. децембра 2015. године, а изменом од 05. јануара 2017. године, посве експлицитно се Милану Девчићу није приписивало присиљавање становништва на принудни рад. За присиљавање на принудни рад закључно са прецизираном оптужницом дана 02. септембра 2014. године

били су оптужени само Деветак Љубан и Милан Радојчић, а када су поступци према њима обустављени Тужилаштво је просто приписало и те радње и последице без упућивања на једну да је предузета од стране Девчића, оптуженом Девчићу. Сматрамо да овакво поступање Тужилаштва за суд не може бити прихватљиво јер подсећамо да је ранијом пресудом од 26. јуна 2012. године за овај облик извршења суд огласио одговорним, страна 7, друге оптужене, да се окривљеном Девчићу принудни рад није стављао ни једном изменом оптужнице на терет, до доношења пресуде против које је жалба изјављена само у корист окривљеног, док је Тужилаштво управо неизјављивањем жалбе показало да је сагласно са чињеничним стањем изнетим у првостепеној пресуди. Стога Девчић не може бити жртва чињенице да су други окривљени преминули одговарати за оно за шта нису предочени докази који стоје против њега, нити је икада пре изјављене жалбе било предмет оптужбе против њега. На крају, ни у завршној речи тужиоца није било ни речи о доказима који потврђују учешће Девчића у присиљавању на принудни рад. Стога сматрамо да су недоказане тврдње Тужилаштва изнете под тачком 2, 1а оптужнице која се односи на Милана Девчића, те га треба ослободити одговорности да је нечовечно поступао према цивилном становништву хрватске националности и присиљавао их на принудни рад.

Даље ћу изнети своје виђење оптужбе где је Девчић примењивао понижавајуће дискриминаторске мере у виду обавезе цивила да своје куће обележе белим тканинама, а око руку носе беле траке, што је за последицу имало наношење тешких душевних патњи и озбиљан насртај на људско достојанство. Ко су лица која Тужилаштво види да су повређена радњама Милана Девчића? То су Бранка Балић, Ана Цоњар и Јосип Лукетић. Пре свега сведокиња Бранка Балић у исказу на главном претресу 29. јануара 2009. године није навела да је Милан Девчић њој наредио да стави белу траку. Ова сведокиња не говори оптуженом Девчићу као неком који говори о белој крпи, већ говори у множини на страни 14, „питали су ме где ми је крпа“, да би касније тај исказ променила и навела да ју је оптужени Девчић питао за крпу. Овде наглашавам да ова сведокиња Девчића у својим ранијим изјавама није спомињала у овом контексту, није га ни препознала на фотографији када је саслушавана код истражног судије 16. јула 2007. године, нити 17. децембра 2003. године. Можда и најважније везано за ову сведокињу је што она на главном претресу 28. јануара 2009. наводи да она белу крпу није хтела да носи око руке, а на конкретно питање да ли зна који је разлог за ношење трака од стране појединих мештана хрватске националности, она не даје никакав валидан одговор, већ каже „Питајте Деветака“. Дакле, ова сведокиња Бранка Балић на коју Тужилаштво реферише да јој је оптужени Девчић непосредно наредио како се наводи у оптужници, да око руке стави белу траку, то у својим изјавама изричито не наводи, односно експлицитна је да није уопште носила белу траку око руке. Из оваквог казивања сведока могућ је и једини закључак да Милан Девчић заиста није наредио да носи белу траку, нити сведокиња каже да јој је Девчић то наредио, а очигледно евентуални навод сведока „питао ме је прво за ту крпу“ није био у тој мери озбиљан и његове речи наредбодавне да сведокиња буде приморана да стави белу траку. Битно за ову сведокињу је што на страни 5 записника од 28. јануара 2009. године говори о Душану Грковићу као лицу за које везује тортуру, одлазак у Месну заједницу и беле траке. Одбрана заиста не може да прихвати као довољно доказану тврдњу да је Девчић према овој сведокињи вршио понижавајуће дискриминаторске мере у одсуству било какве експлицитне наредбе која би сведокињу тако тешко погодила, узнемирила и изазвала тешке душевне патње из разлога што би то требало да буде догађај који се не заборавља, као што га је сведокиња потпуно заборавила и 2003. и 2007. Важније од тога, сведокиња сама говори да белу траку уопште није носила,

нити је пред судом говорила да је уопште такво обележавање за њу представљало насртај на људско достојанство или оставило тешке последице. Беле траке сведокиња једнако везује и за Грковића и за Девчића и за Деветака, и опет најважније од свега тога она ту траку није ни носила.

За друга два лица, Ана Цоњар и Јосип Лукетић, за које Тужилаштво тврди да им је Милан Девчић наређивао примену понижавајућих и дискриминаторских мера, пре свега хоћу да изнесем да је заједничко да им окривљени или његов бранилац нису могли поставити макар једно питање о тврдњама које по оцени Тужилаштва представљају насртај на људско достојанство или су имале за последицу наношење тешких душевних патњи. Ово из разлога што ни једно од ова два лица није саслушано пред судом пред којим се води поступак, већ постоје изјаве Ане Цоњар од 18. фебруара '93. године, 16. јуна 2003. у којим изјавама сведокиња спомиње Милана Девчића, не у контексту белих трака, и изјава Јосипа Лукетића од 18. новембра 2003. у којој он чак ни речју не спомиње Милана Девчића. Након покретања истражног поступка од стране тада Окружног суда у Београду 2007. године ова два сведока су била саслушана замолним путем у Вуковару, и то Ана Цоњар дана 20. новембра 2007. и Јосип Лукетић 21. новембра 2007. након што је истражни судија Жупанијског суда у Вуковару 19. новембра 2007. известио браниоца једног од оптужених да овај део поступка испитивања сведока путем међународне замолнице нема елемената контрадикторности и да не може постављати питања сведоцима према тадашњим прописима Републике Хрватске, што је констатовано на записнику о саслушању сведока Драгице Адамовић од 19. новембра. Тако да коришћењем изјава сведока датих у поступцима који су вођени пред другим судовима, против других оптужених или уз помоћ међународне правне помоћи, без могућности постављања питања, грубо се крши основно право окривљеног из члана 68 став 1 тачка 10, а то је да испитује сведоке оптужбе. Код оцене доказа који стоје против Девчића и њихове законитости у погледу прибављања са аспекта Законика о кривичном поступку суд ће морати да цени управо ове околности да две године после догађаја '93. године сведокиња Ана Цоњар не спомиње Девчића у контексту белих трака, нити то чини 2003. иако говори о њему, да сведок Јосип Лукетић 2003. уопште не спомиње Милана Девчића, а камоли да је Девчић предузео било коју радњу која има за последицу наношење тешких душевних патњи код Јосипа Лукетића. Са друге стране, суд мора да цени околност да Милану Девчићу у поступку у коме му се суди ни једног тренутка није омогућено да било коме од ова два сведока постави макар једно питање ради провере или појашњења исказа ових сведока, те евентуалног суочења. Ово нису сами по себи узети у најјачој снази докази на којима се може заснивати судска одлука јер исте прати најгрубље повређено право окривљеног да испита сведоке оптужбе. Напомињем да према ставу Апелационог суда у Београду изнетом у решењу Кж1 –По2 1/15 од 10. јуна 2015. године услов за читање исказа сведока у складу са чланом 406 став 1 тачка 1 је најпре да је исказ дат пред органима Републике Србије, што овде није случај, јер сведок нити у једној фази поступка није испитан пред нашим органима. У конкретном случају крши се и одредба члана 6 став 3 тачка д) Европске конвенције о људским правима којом је окривљеном као минимално право загарантовано право да испита сведоке оптужбе. У том смислу верујем да огроман број исказа датих истражитељима МКТЈ или датих у поступку пред судом у Вуковару неће бити предмет оцене приликом доношења одлуке у овом судском поступку, јер се ради о лицима који нити у једној фази поступка нису била саслушана пред органима Републике Србије који поступак води. Такав је случај управо са сведоцима Ана Цоњар и Јосип Лукетић. Међутим, с обзиром да је суд прочитао њихове исказе ја ћу се укратко осврнути на снагу ових доказа и њихову садржину.

Сведокиња Цоњар је '93. године врло детаљно говорила о дешавањима у Ловасу у периоду обухваћеном оптужницом, говорила је о оптуженом Девчићу али не у било каквој вези осим кумовској са њеним синовима, нити о белим тракама. Напротив, тада је сведокиња изјављивала да се за њене синове стално распитивао Зоран Тепавац. Саслушана 16. септембра 2003. сведокиња Цоњар такође спомиње Девчића, опет не у контексту да он пита за њене синове, нити саветује да ставе беле траке. Међутим, саслушана по замолници суда у Београду пред Жупанијским судом у Вуковару 20. новембра ова сведокиња први пут после шеснаест година од догађаја у својој изјави наводи да јој је Девчић обећао да се њеној деци неће ништа догодити ако ставе беле траке на руку. Дакле, када је исказ давала '93. две године после догађаја, сведокиња се није сетила уопште детаља или разговора које би данас по оцени Тужилаштва требало да изазове тешку душевну патњу има елемената кривичног дела ратни злочин против цивилног становништва, није се тога сетила ни 2003., а 2007. опет не наводи да је иако је била у непосредном контакту са Девчићем исти њој наређује да она стави белу траку, како тврди Тужилаштво. Међутим, син сведокиње Милан Цоњар, саслушан је пред овим судом у истражном поступку 13. септембра 2007. године и он говори: „Моји родитељи рекли су да су ме тражили, да су тражили брата и мене, мислим браћу, где смо и рекли су да ако се скривамо да се вратимо да се предамо. Милан Девчић он се распитивао за мене и рекао је да ако се вратимо да нам се ништа неће десити“. Сведок даље говори врло детаљно о догађајима који су се десили у Ловасу и ни једног тренутка не спомиње нити да му је мајка Ана Цоњар споменула белу траку коју је по њеном казивању из 2007. оптужени Девчић наложио да ставе, нити да му је то Девчић наложио са којим је био у контакту према сведочењу које је дао. Саслушан 16. септембра 2003. исти сведок Милан Цоњар говорио је и о томе да се уз посредство родитеља вратио у село али да не може рећи ко је рекао да носе беле врпце. Сведок је исказ давао и истражитељима МКТЈ и такође описивао разговор са родитељима и повратак у Ловас после 10. октобра '91., разговор са Миланом Девчићем и у овом детаљном исказу сведок уопште не доводи Милана Девчића у било какву везу са белим тракама, нити постојање његове обавезе да он белу траку по налогу оптуженог Девчића носи. Идентично казивање о начину на који се враћа у Ловас, шта му саопштава мајка, какву комуникацију има са оптуженим Девчићем овај сведок понавља и на главном претресу 24. фебруара 2009. године и ближе појашњава да су родитељима непознати који су се уселили у њихову кућу рекли да обележе кућу и да ставе траку око руке, а да то пренесу и синовима, то је страна 20 овог транскрипта. Дакле, мајка му није рекла да је то поручио Девчић, нити овај сведок означава Милана Девчића као некога ко му је рекао да стави белу траку, имајући у виду да и сведокиња Цоњар не каже да је њој Девчић нешто наредио, већ да је то наводна порука синовима. Искази Милана Цоњара у целости демантују сведочења Ане Цоњар из 2007. која први пут у трећем појављивању пред судом доводи Милана Девчића у везу са ношењем белих трака, те из свих изнетих разлога сматрамо да овакав исказ сведока не може сам за себе имати доказну снагу да је оптужени Девчић према овој сведокињи спроводио дискриминаторске мере које су по њу изазвале тешку душевну патњу.

Исто је и са сведоком Лукетићем. Овај сведок приликом саслушања 18. новембра 2003. у поступку Жупанијског суда у Вуковару ни једном не спомиње оптуженог Девчића иако је предмет оптужбе и пред вуковарским судом обележавање цивила белим тракама, док други пут сведочи по замолници суда у Београду опет пред Жупанијским судом у Вуковару 21. новембра 2007. четири године касније и први пут говори о оптуженом Девчићу као команданту милиције који му говори о белим тракама.

Минимум који би морао да се утврди је како долази до овако драстичних разлика указивањима сведока у поступцима у којима се суди истој особи и у ком су предмет оптужења исте радње. За то је одбрана била у потпуности ускраћена у овом поступку. Дакле, исказ овог сведока иако суштински дат пред судом више подсећа на обавештење примљено од грађана које не може да се користи као доказ у поступку у складу са ЗКП јер је одбрани унапред било ускраћено право да испита овог сведока и провери тачност његових навода, те елементарну нелогичност да 2007. године сведок прича о стварима о којима није говорио чак четири године раније, а предмет казивања су били исти догађаји. Стога сматрамо да исказ који је дат уз повређено право окривљеног на контрадикторни поступак у коме би он или бранилац били у могућности да сведоку постављају питања, што ЗКП гарантује, те се евентуално обави радња суочења окривљеног и сведока, не може бити доказ на коме суд заснива своју одлуку о радњама оптуженог. Ми немамо од стране ова два сведока појашњење управо битно за постојање радње извршења овог кривичног дела, а то је како је то евентуално обећање Девчића да се синовима Ане Цоњар неће ништа десити ако ставе белу траку или појашњење да ли је сведок Лукетић уопште носио белу траку, како је то све на њих деловало, да ли му је познат разлог таквог обележавања, да ли је код њега изазвало патње тог степена који би карактерисали дело ратног злочина. Све ово нужно води до закључка да Милан Девчић не може бити осуђен за нечовечно поступање према цивилном становништву јер нема доказа да је исти примењивао дискриминаторске мере кроз наређивање цивилима да носе беле траке или куће обележе белим тканинама. На крају, када је уопште о белим тракама реч, треба подвући једну истрајност Тужилаштва да се Милан Девчић увуче, па и кроз овај пример, у сва негативна дешавања у Ловасу октобра '91. године. Јасне и валидне доказе не нудимо, али вас терамо да се браните. Тужилаштво игнорише да стотинак сведока говори о томе како је дошло до обележавања белих трака и управо кроз ту најпре бројност сведочких исказа не може се извући закључак да некакве дискриминаторске мере педузима Милан Девчић. Из исказа готово свих сведока произилази да су куће обележаване још током напада током 10.10.'91. године, да је то значило да су прегледане, како не би групе поново улазиле и претресале исту кућу. Враћамо се на онај моменат, а то је да група која улази у село иде по наредби која предвиђа постојање чети ЗНГ-и и непријатељски настројеног становништва према ЈНА. Тај задатак спроводи се управо кроз преглед објеката у селу и проверу становништва. Ако дискриминацију посматрамо у најширем смислу као неоправдано разликовање и по ма ком основу нема разлога да се становништво обележава јер је у селу било или становништва хрватске националности или униформисаних лица. Разлози нису били дискриминаторске природе, то потврђује и сведокиња Даница Воркапић, која је једна од ретких Српкиња која је у том периоду била у селу и која говори да је и она носила белу траку. Она нема мотив да не говори истину да је и сама носила траку на руци ако имамо у виду да се ради о старијој жени, која и данас живи у Вуковару. Дакле, разлози нису били дискриминаторске природе, већ безбедносне за дати тренутак, а како су и многи покушали да објасне да становништво није непријатељски настројено према снагама ЈНА, да се ради о људима мештанима Ловаса, да су објекти проверени јер су сви сведоци који су говорили о томе да су имали тканине на кућама говорили да после првог претреса поновног није било осим касније када је дошла друга војска. Многи саслушани сведоци су говорили о томе да су за обележавање чули од комшија, сами су видели да су други ставили неке крпе, па су то учинили и они, сеоска амбуланта је на улазу имала белу тканину по речима доктора Качара. Ни један од сведока није говорио о обележавању као нечему што је код њих изазвало тешку душевну патњу, нити да је код њих изазвало стални страх да ће бити малтретирани од непознатих наоружаних људи у селу због којих су обележени.

Окривљени и бројни сведоци из редова војске говорили су и о такозваном спектру, односно везаним платненим ознакама на одећи који су значили распознавање, односно месно становништво или становништво које се слободно креће одређеним подручјем. У поновљеном поступку то је потврдио и појаснио сведок Живан Стојковић, а у спис је уложена и фотографија Милана Девчића из '91. године на којој се види да сам оптужени има везану белу крпу око еполете на униформи. Овде указујемо и на чињеницу да се обележавање кућа и тако очигледно спровођење дискриминаторских мера, како Тужилаштво тврди, врши на простору које је под апсолутном контролом јединица Друге бригаде, а неспорно је из сведочења других, какав је рецимо Златко Гргић, да је ово била пракса и у местима који су пре Ловаса заузимале јединице ЈНА, какав је Товарник. Постоје примери из пресуда суда у Републици Хрватској, Жупанијски суд у Вуковару К-41/07 да је и на пример у Сотину било обележавања становништва белим тракама, али су окривљени за ове радње ослобођени.

И управо на крају ако погледамо исказе сведока који су говорили о обавези ношења белих трака, означавању кућа са јасно одређеним начином на који је свако од њих дошао у позицију да своју кућу обележи, наводећи при том и ко им је то рекао или разлог зашто су учинили, јасно је да ова три лица за која Тужилаштво терети оптуженог Девчића, један белу траку није хтео да носи, то је Бранка Балић, друго Ани Цоњар Милан Девчић није ни наредио да стави белу траку и сведок који то први пут изјављује 2007. године заиста не знамо да ли је белу траку носио јер нисмо били у прилици да га питамо. Код прихватања сведочења суд је у овом ризику да у фази непотпуно и погрешно утврђеног чињеничног стања и сматрамо да не постоји управо довољно доказа да је оптужени Девчић нечовечно поступао према мештанима хрватске националности у периоду од 10.10.'91. како је описано у оптужници под тачко 2, 16.

Прећи ћу сада на радње Милана Девчића које су описане у тачки 2.2 оптужнице од 05. јануара 2017. године, односно да је приликом саслушања приведених и затворених цивилних лица мучио их, примењивао физичко и психичко насиље тортуру, повређивао њихов телесни интегритет у циљу изнуђивања информација о њиховом наводном поседовању и употреби оружја, односно њиховој припадности или припадности њихових сродника противној страни у сукобу, па је наведено пет конкретних случајева у којима Тужилаштво тврди да је учествовао Милан Девчић. Без намере правдавања било каквог насиља приликом саслушања, као што смо већ навели, сви приведени из тачка 2.1а који су обухваћени тачком 2 нису били цивили, већ припадници борбеног састава ЗНГ-и од 01. маја '91. године и нема потребе да се говори о наводној припадности противној страни у сукобу, или наводном поседовању оружја.

Радње описане као мучење и повређивање телесног интегритета које се стављају оптуженом Девчићу на терет пре свега не представљају са кривично-правног аспекта радње које по свом обележју представљају ово кривично дело или нема доказа да их је оптужени предузео. На самом почетку цитираћу део пресуде Апелационог суда у Београду Кж3-По2 1/12 од 26. октобра 2012. године којом је преиначена ранија пресуда Апелационог суда Кж1-По2 9/11 од 11. јануара 2012. окривљени ослобођени оптужбе с обзиром да кривично дело које им је стављено на терет није кривично дело. Између осталог наводи се: „По налажењу овога суда да би радње оптуженог представљале радње нечовечног поступања морале су бити снажног интензитета од пар удараца палицом по табанима, те би поступање оптуженог морало да достигне одређени ниво окрутности. Без обзира на то што је степен телесне или душевне патње који се тражи за доказивање нечовечног или окрутног поступања нижи од степена који се тражи за дело

мучења ипак се мора имати у виду да је он једнаке висине као и праг за доказивање оптужбе за намерно наношење велике патње или озбиљне повреде тела или здравља, као тешка повреда Женевских конвенција. Да би постојало нечовечно поступање неопходно је било утврдити да су радњама оптуженог нанете тешке душевне или телесне патње, тешке и телесне повреде или нарушавање здравља укључујући и душевно здравље, што у овој кривично-правној ствари није случај“. Овај пример сам навела како би могли да јасно имамо слику шта је оно што Тужилаштво сматра да су радње окривљеног Девчића, а које представљају радње извршења кривичног дела ратни злочин против цивилног становништва описане у тачки 2. Дакле, од радњи које Тужилаштво карактерише као мучење и повређивање телесног интегритета које представљају кривично дело ратни злочин против цивилног становништва под тачком 2.2а наводи се да је претио да ће убити сведока Кризманића. У односу на ове радње сведок Антун Кризманић је саслушан код истражног судије у овом поступку дана 21. септембра 2007. године и рекао да су га испитивали оптужени Деветак и Девчић и на конкретно питање судије он одговара да су они били коректни према њему. Дакле, то је страна 6 записника од 21. септембра 2007. године. Дакле, сам сведок не износи било шта што би радње оптуженог Девчића представљале мучење које за последицу има тешко понижење, деградацију или на други начин тешко вређа људско достојанство оштећеног. Саслушан на главном претресу пред Жупанијским судом у Вуковару у поступку К-25/00 дана 05. новембра 2003. године овај сведок ни речју не спомиње да му је оптужени Девчић претио иако спомиње да га је оптужени Девчић испитивао у вези брата, био обучен у СМБ униформу. Дакле радња које се данас ставља оптуженом Девчићу која по виђењу Тужилаштва представља радњу кривичног дела ратни злочин против цивилног становништва је таквог интензитета да је сведок и не спомене у својој изјави 2003. године, а 2007. године каже да се окривљени према њему понашао коректно. Ја сам намерно кренула од ове радње да бих на самом почетку излагања о радњама описаним под тачком 2 скренула пажњу на начин коришћења изјава датих истражитељима МКТЈ, а према заузетом ставу Апелационог суда у Београду Кж1-По2 3/14 од 09. јуна 2014. године и ради се дакле, о предмету у коме суд није прихватио исказе дате пред МКТЈ. Апелациони суд је такву одлуку потврдио уз образложење да се заиста у пракси екстензивно примењује члан 14а Закона о организацији надлежности државних органа у поступку за ратне злочине. Међутим, и поред екстензивније примене наведене одредбе и на овакве случајеве неопходно је имати на уму да је основни предуслов употребе оваквих доказа то да су они прикупљени и изведени на начин предвиђен Статутом и Правилима у поступку и доказима МКТЈ. Другим речима, домаћи законодавац као предуслов прихватања оваквих доказа прикупљених или изведених пред МКТЈ истиче чињеницу да би овакви докази били сматрани допуштеним и у самом МКТЈ. У том смислу неопходно је ценити чињеницу да је правилом 92 б из Правилника о поступку и доказима МКТЈ предвиђено прихватање писаних изјава сведока уместо усменог сведочења искључиво у ситуацијама када се оваквим сведочењем утврђују чињенице које се не односе на дела и понашање окривљеног, дакле, радње за које се терети. У том смислу самостално прихватање исказа сведока датог пред истражитељима МКТЈ не би било могуће имајући у виду да се сведок у овом исказу изјашњавао управо о наводним поступцима окривљеног у погледу кривичног дела које му је оптужницом стављено на терет. Правилно првостепени суд ранију изјаву сведока цени искључиво као контролну приликом његовог саслушања. Дакле, ово је некакво заједничко правило које мора да важи за све изјаве дате истражитељима Међународног трибунала, односно да оне у овом поступку могу да имају некакву контролну улогу, а не да се на њима заснива одлука. Ово наглашавам зато што после ових експлицитних одговора сведока Антуна Кризманића у

истрази и на главном претресу да је Девчић био коректан према њему приликом саслушања, на главном претресу му је управо заменик тужиоца предочавао део његове изјаве дате истражитељима 1996. године, то је страна 33 записника од 15. јануара 2008. године, али и после овог предочавања сведок није потврдио наводе оптужнице. Оптужени Девчић је поставио сведоку неколико питања која су се тичала испитивања из '91. године и то није била асоцијација сведоку Кризманићу да изјави да му је Девчић том приликом претио. Сматрамо због тога да пре свега радње које су описане у оптужници по свом карактеру нису радње извршења кривичног дела које се оптуженом Девчићу ставља на терет. Са друге стране имајући у виду три изјаве сведока оштећеног Антуна Кризманића дате пред судом у контрадикторном поступку јасно је да нити у једној од њих овај сведок не говори да је оптужени Девчић према њему применио било какву радњу која у себи има обележје ратног злочина, мучење, повређивање интегритета или коју другу радњу која за сведока има трајну последицу, а да се изјава дата истражитељима МКТЈ у конкретном случају не може користити као доказ против Милана Девчића.

Други случај јесте сведок Ђура Филић. По тврдњи Тужилаштва оптужени Девчић је предузео инкриминисане радње тако што му је псовао мајку усташку, питао га где су му зетови, за кога је гласао, за које време га је НН наоружани стражар ударао кундаком и ногама, измицао столицу када је хтео да седне, а приликом одвођења из те просторије наставио да га удара. У изјави пред истражним судијом сведок Ђуро Филић је детаљно навео како је дошао у станицу милиције, описао како га је неко лице с пушком ударало, не доводећи у вези радње Милана Девчића и тог лица. На даља питања истражног судије да ли је Девчић интервенисао, сведок одговара „Онда је он казао оставио га, пусти га да седне“. На главном претресу 16. децембра 2008. овај сведок је слично описао ову ситуацију. Из исказа сведока није јасно која је и у којој мери евентуално изговорена реч оптуженог Девчића код сведока изазвала осећај који се може уподобити мучењу или тортури. Приликом суочења са оптуженим сведок није поновио речи које му је оптужени упутио, осим за кога је гласао, што заиста не сматрамо да може у било ком контексту представљати радњу извршења кривичног дела ратни злочин против цивилног становништва. Оно у чему је сведок доследан јесте да га Девчић није ни пипнуо критичном приликом, да је сведок избегао на главном претресу да понови речи које му је оптужени Девчић упутио, а односе се на евентуалне псовке, а када је оптужени Девчић рекао да лаже да је сведока у његовом присуству неко малтретирао, сведок Филић је рекао „Добро, хајде“.

Даље у истој тачки под 2а Тужилаштво тврди да је Милан Девчић оштећеног Марка Грчанца ударао гуменом палицом по глави, због чега је крварио, псовао му мајку усташку, терао га да лиже крв са стола. Опет бих истакла као и за претходне сведоке да сведок Марко Грчанац никада није саслушан пред домаћим судом јер су његови ранији искази прочитани на главном претресу, чему се одбрана противила из више разлога. Ја ћу указати на све нелогичности и недовољност доказа да се Милан Девчић осуди за радње које му се приписују оптужницом да су учињене према оштећеном Марку Грчанцу. У предлогу од 28. септембра 2009. године одбрана је доставила материјалне доказе и то документацију која се односи на овог сведока, то је ознака у списима предмета 4132/1847 са прилозима. И према службеној белешци од 08. новембра '91. године, без улажења у њену садржину, ту службену белешку о разговору обављеном са Марком Грчанцем потписао је Ђорђе Ивковић. Сведок Ђорђе Ивковић је потпис признао за свој на белешкама приликом саслушања у истражном поступку пред овим судом. Уз предлог од 28. септембра 2009. доставиљен је доказ да је сведок Марко

Грчанац предат ВП Шид 09. новембра '91. године, акт о предаји потписао је оптужени Девчић, а у акту се констатује, који са друге стране потврђује ВП Шид да је разговор са њим обавио пуковник Суботић на околности војног интереса. Да подсетимо да према подацима којима и суд располаже то је страна 1109/449 у списима предмета, Суботић је био пуковник у Одељењу безбедности команде Прве војне области истурено одељење у Шиду током октобра '91. године. За сведока Марка Грчанца који је 1923. годиште, према лекарском налазу Опште болнице у Вуковару од 12. јуна 2001. године произилази да је дементан, тешко болестан и са њим се не може успоставити контакт, ништа не види јер има изражену катаракту на оба ока, врло слабо чује, тешко покретан. Овај извештај Опште болнице Вуковар из 2001. године који се налази у списима суд је прочитао чак два његова исказа дата после датума овог извештаја и то 15. октобра 2003. године и 20. новембра 2007. Здравствено стање овог сведока мора код суда да изазове сумњу у стање у ком се он налазио приликом давања исказа, односно од када датира ово тешко обољење које се директно односи на могућност сведока да види, чује и запамти догађаје. Зато суд мора у целини да посматра његов исказ као нелогичан, контрадикторан, па и у делу који се односи на оптуженог Девчића, имајући у виду исказе других сведока. Ту пре свега мислим на сведока Цоњар Милана и писмене доказе у списима предмета.

Сведок Милан Цоњар је саслушан на главном претресу 24. фебруара 2009. године и он говори о ситуацији када је саслушаван у полицијској станици и сведок Марка Грчанац и појашњава да је и сам био на саслушању код Ђорђа Ивковића управо после Марка Грчанца, о чему кажем постоји и службена белешка и за сведока Милана Цоњара и за сведока Марка Грачанца. И управо сведок Милан Цоњар потврђује да је у ту просторију где је испитиван на поду била шубара од старог Марка Грчанца, „мислим да је он једини тада у селу носио, и било је на поду трагова крви. Тај следник, или како бих га назвао, Ивковић, ми је рекао „ево видиш како је прошао овај стари, ево ти мало времена и размисли о ономе што ћу те питати, пази да не прођеш као овај деда што је био“. На питање судије где се Милан Девчић тада налазио, сведок Цоњар одговара „Не знам, није био. Тај пут није био када сам ја био код Ивковића приведен“. Овај сведок управо потврђује одбрану оптуженог Девчића да исти нема учешће у испитивању или евентуалном повређивању Марка Грчанца, јер како је сведок сам објаснио јасно је ко је Грачанца испитао и шта је значило „размисли шта ћу те питати да не прођеш као и деда што је био“. Одбрана је била ускраћена за одговор од када је сведок Грчанац у тешком стању, како стоји у извештају из 2001. године, да ли је он уопште могао да правилно региструје и препозна лица о којима говори у својим изјавама. Ми у овом поступку нисмо имали могућности овог сведока да питамо да ли уопште познаје Милана Девчића о коме говори. Одбрана и суд имају три изјаве овог лица, две узете под посебно спорним околностима у периодима када је извесно да је сведок тешко болестан, при томе све три су међусобно контрадикторне да се не може извући закључак ни када се десио догађај о коме говори, ни ко је био присутан истом. Из писане документације међутим, произилази да је сведок Грачанац саслушан 08. новембра '91. у присуству Ивковића да је оптужени Девчић 09. новембра '91. потписао акт којим се он предаје ВП Шид, која је потврдила пријем. Стога за суд не могу да буду довољне изјаве сведока у којима терети оптуженог Девчића за кривично дело које му се ставља на терет, уколико Девчићу у било којој фази овог поступка није било омогућено да сведоку постави питање и суочи се са њим. Дакле, заједно и са изјавом сведока Милана Цоњара код суда мора постојати озбиљна сумња у извесност навода у изјавама оштећеног Марка Грачанца, а суд о таквој сумњи мора да одлучи у корист оптуженог.

Даље Тужилаштво тврди да је Милан Девчић сведока Петра Вулету ударао ногама и рукама у пределу ребара, псовао му мајку, питао га да ли је члан ХДЗ-а, те му на крају рекао „Ово није готово, још ће са тобом разговарати Деветак“, што по оцени Тужилаштва представља мучење и повреду телесног интегритета као вид извршења ратни злочин против цивилног становништва. Сведоци Петар Вулета и Ђура Антоловић су била једина два сведока на чијим је саслушањима одбрана инсистирала да буду саслушани у поновном поступку, а како би окривљеном било омогућено да користи законом загарантована права у пуном капацитету. Код сведока Петра Вулете ситуација је могло би се рећи јасна. Дакле, сведок на главном претресу 2008. године тврди да га је оптужени Девчић тукао, оптужени Девчић тврди да га није тукао. Сведок је саслушаван чак пет пута и различито се изјашњавао о многим околностима, а оптуженом Девчићу нити једном од тих пет саслушања није пружена могућност да се суочи са овим сведоком пред судом, при чему је током испитивања на главном претресу 27. априла 2008. године указано на низ нелогичности из претходних изјава које је сведок дао. Зашто се овај сведок, као ни многи други пре њега, није појавио пред судом одбрани до краја није познато. Овај сведок је 1960. годиште, нема регистрованих никаквих сметњи да се појави у суду, и суд је на штету окривљеног овог сведока саслушавао путем видео конференцијске везе без иједног законског разлога. Чак и код оваквог саслушања ми нисмо успели да сазнамо од сведока да ли има констатоване повреде од овог или било ког другог ударца које је задобио. По налазу и закључку судско-медицинског вештака Младена Марцикића од 27. сибјечња 2004. године сведок Петар Вулета у својој документацији нема конкретно утврђене и описане озледе. Да подсетимо да овај сведок говори о томе и да је знатне повреде добио и мимо овог догађаја, што такође не потврђује ни једна медицинска документација.

И ја ћу се сада вратити на претходне наводе када су у питању изјаве дате истражитељима МКТЈ и њихову контролну улогу у судском поступку. Овај сведок је пред истражитељима Хашког трибунала '96. године био експлицитан и каже да њега нико није малтретирао или тукао. Његова изјава из '96. године откуцана је на четрнаест страна. Овако упечатљив догађај, који данас тужилац ставља на терет мом браћенику и тврди да се ради о кривичном делу ратни злочин против цивилног становништва, сигурно не би остао неспоменут у изјави сведока датој на четрнаест страна. Ово је пример да сведок прилагођава своје изјаве потребама поступка за које их даје. На припремном рочишту тужилац је рекао који би мотив био за овог сведока да не говори истину. Овај сведок је припадник друге оружане снаге у сукобу или непријатељске снаге '91. године, а што произилази из садржине табеле уз допис Министарства бранитеља Републике Хрватске од 29.09.2016. године, у којој се констатује да је од 01. маја '91. до 31.08.'91. био у саставу ЗНГ-и Вуковар, од 01. септембра '91. до 31.12.'91. у саставу 204. бригаде хрватске војске Вуковар. Ове чињенице ни сам сведок није крио приликом сведочења, па је тако на питања бранилаца и појаснио да је узео активно учешће у организацији одбране села Ловас, јер има статус бранитеља. Стога сматрамо да из исказа само овог сведока, који мањка са аспекта постојања било ког доказа који може да потврди наводе овог сведока у односу на радње које је предузео оптужени Девчић, када је неспорно да његове повреде није испратила никаква документација, нити да је сведок описао силину удараца, број или било шта ближе о овоме догађају, не може се ван разумне сумње утврдити да је оптужени Девчић извршио кривично дело које му се ставља на терет, нити би тако доказане радње по свом интензитету, представљале радње мучења и повреде телесног интегритета, као радње кривичног

дела ратни злочин против цивилног становништва, посебно имајући у виду статус овог сведока. Сведок је по сопственом казивању припадник оружане снаге супротстављеној страни којој припада оптужени Девчић, пристрасност и тврдње да га је виђао у ситуацијама о којима ниједан други сведок не говори, говори у прилог сумњи под коју треба да буде доведен његов исказ. И на крају, Тужилаштво тврди да је Милан Девчић у просторијама Станице милиције у Ловасу оштећеног Ђуру Антоловића ударио металним боксером у пределу вилице, од ког ударца је овај пао, при чему је крварио и када је кренуо да устане, стражар га је ударио шипком, након чега је спроведен у подрум Месне заједнице и тако даље, описују се даље радње Милана Радојчића и Петронија Стевановића. Ово је други сведок на чијем је непосредном саслушању у поновљеном поступку одбрана инсистирала, како би се исти суочио са окривљеним Девчићем, а како смо ускраћени за ту доказну радњу, остаје да анализирамо све мањкавости његових исказа прочитаних у овом поступку. Суд, најпре, не сме да игнорише чињеницу да је сведок Ђуро Антоловић тврдио да је задобио прелом вилице, убоде по ногама, друге повреде и морао је да не ради утврђивања врсте и степена телесних повреда, већ провере исказа овог сведока, дозволи да се обави судско-медицинско вештачење управо на ове околности. Овако имамо голу тврдњу сведока Антоловића, да је задобио повреде које у исказима описује. Сва тројица оптужених, Девчић, Стевановић и покојни Радојчић, негирани су учешће у догађају у ком је Ђуро Антоловић, наводно задобио тешке телесне повреде. Пре свега, оптужени Девчић је негирао да га је ударио на начин који Антоловић описује и да му је поломио вилицу, а оваква повреда би сасвим извесно била регистрована, без обзира када се телесни преглед обави. Исто је и са убодним ранама по ногама. Стога суд, поред свих повреда које Антоловић тврди да је задобио, има налаз и мишљење судско-медицинског вештака Младена Марцикића од 27. септембра 2004. године, који закључује: Ђуро Антоловић према приложеној медицинској документацији није задобио телесне озледе, дијагноза сачињена у интерном делу Опће болнице пуно говори да се ради о хроничним болестима срца и крвних жила. Психијатријски налаз указује на психолошке поремећаје. Овај сведок није задобио повреде о којима је говорио и то читав догађај који описује, нужно доводи у озбиљну сумњу. Зато је одбрана предложила у поновном поступку да се испитивање овог сведока обави непосредно у судници, уз присуство вештака неуропсихијатра, који би проценио капацитет сећања и контаминацију сећања сведока Ђуре Антоловића, јер је чак и за претходно веће, које је ипак Девчића осудило за радње према Ђури Антоловићу, било јасно да се ради о озбиљним несагласностима у исказима оштећеног, када су радње појединих окривљених у питању. Даље, супротно тврдњама сведока Антоловића, према исказу сведока Стојана Илића, који је дат још пред органима УКП Београда 2007. године, Антоловића није водио до подрума Петроније и Милорада Радојчић, „Бајица“, по наредби било кога, већ је то учинио покојни Калањ Зоран, а сведок Стојан Илић је исто поновио на главном претресу 28. јануара 2011. године. Сведок Стојан Илић је био присутан овом догађају, Зорану Калању ово нико није наредио да уради, каже, волео је пити, ишао је по кућама, ухватио оног Хрвата. Ово је пред судом дати исказ, који потпуно негира тврдње изнете у оптужници.

Сада бих указала на нелогичности у сведочењу Ђуре Антоловића. Питала сам се, зашто би веровали овом сведоку? Он је у свакој од својих изјава које је дао о истом догађају, наводном малтретирању и претресу говорио различито. Говорио је различито и од своје мајке, која је била присутна приликом једног од претреса. И на крају, технички проблеми су учинили своје, да нам је овај сведок на главном претресу, код врло конкретних и кратких питања, стално понављао да не чује и на конкретна питања,

давао неповезане одговоре. У изјави датој '95. године, сведок Антоловић говори да је први претрес који је обављен, обављен од стране непознатих лица која су дошла са стране и да међу њима никога није препознао. Говори да је 15. октобра дошла група пијаних четника коју је предводио Милан Радојчић, затим су га привели у Полицијску станицу где је видео Мићу Девчића, „који је хтео да се рукује са мном, али ја сам то одбио“. У исказу 2003. сведок говори да је Милан Девчић довео непознате у његову кућу, па га је опет Милан Девчић сачекао у Станици полиције, истовремено, дакле исто лице на два места. 2007. сведок говори, „тај трећи дан од пада села, дошли су Радојчић Милан и Девчић Милан у моју кућу, те направили претрес. Обојица су ме тукли пред мојом мајком, у ствари нису ме тукли они, већ непознати војници, а они су стајали по страни“. Затим га у Станици полиције затиче, најпре, Радојчић Милан, потом Милан Девчић, 1996. године му новчаник и слику Девце Марије узима Девчић Милан, 2003. говори да је то Радојчић Милан. 1996. године говори да је приведен у Полицијску станицу, где је видео Девчића, 2003. године каже, „пребачен сам у Месни уред, где ме је дочекао Милан Девчић“, говори да је претходно био у Полицијској станици, да су га премлатили непознате особе, али ту не спомиње и Девчић Милана. 1996. године говори да је у Полицијској станици Девчић узео металну шипку и „њоме ме ударио преко лица, након чега сам почео да крварим“, а 2003. га је Девчић ударио наводно боксером у Месном уреду. 1996. сведок говори да је приведен на испитивање код Радојчића, који након што није желео да одговори на неко питање, позива четника Петронија и почиње да га боду у ногу. 2003. каже: „Једном приликом је Девчић довео неког Петронија“ који га је убоо у ногу. 2007. године овај сведок више не знајући када је шта причао, ставља Девчића и Радојчића у ситуације где не може да погреша, па су тако и заједно дошли код њега у кућу, па су га заједно испитивали, јер је у ранијим изјавама га испитивао један, па други, а онда су заједно и запретили да ће довести Петронија, пошто је то у ранијим изјавама то једном учинио Девчић, а једном Радојчић. И онда смо на главном претресу добили конгломерат свега овога, једну опседнутост и потребу да се терете Девчић и Радојчић и у покушају да дођемо до истине 2009. године, сазнали смо следеће: на конкретно питање браниоца, каже да у претресу куће није препознао никога. Претходно прихвата да је био и Девчић и Радојчић, па каже, „може и обојица, чујте, они су били као суд“. Сведок је најпре рекао да је био Милан Девчић када је тучен пред мајком, а када му се предочи да тако није говорио 1996., да то није говорила ни његова мајка, он онда прихвата да, с обзиром да се они зову исто, он њих меша. И сада шта је онда овај сведок рекао једном, а шта о другом Милану? И на околност удараца од стране Милана Девчића, он каже: „Иза леђа тај који ме је ударио, ударио ме боксером и пао сам, а онда су двојица прискочили да ме подигну, онда ме неко ударио поново. Не знам чиме и пао сам поново“. И на питање, да то значи да га није ударио Милан Девчић, он одговара: „Не, он је био испред мене, он ме ударио боксером и онда сам пао“. Ово су две везане реченице овог сведока - „иза леђа тај који ме је ударио, ударио ме је боксером и пао сам“ и „Милан Девчић је био испред мене и он ме ударио боксером и онда сам пао“. И никада до 2009. године није овај сведок имао два удараца у главу, од којих је пао и овде онда брзоплето, када му је предочено да је различито говорио о ударцима које је наводно добио, одговорио најпре да га боксером удара неко непознат са леђа, а онда брже-боље ипак Милан Девчић. Из конфузије у исказима овог сведока и склоности драмским претеривањима, отежавања положаја окривљеног Девчића и раније Радојчића, при чему су други саслушани сведоци у суштинском делу оповргли његове наводе, суд нема доказа на основу којих би ван разумне сумње утврдио да је оптужени Девчић учествовао у мучењу или повређивању телесног интегритета Ђуре Антоловића. Ако се задржимо само на најважнијем детаљу по оптуженог Девчића из ове тачке, а то је тренутак када га је оптужени наводно ударио

боксером у вилицу, суд мора да примети да је сведок покушао да избегне одговор и да уводи још једно лице које га удара, пре него што га наводно удара оптужени Девчић, он уводи и нови пад и наставља конфузију у казивању. А други детаљ, не мање битан, што овај сведок, када му је на главном претресу преко видеоконференцијске везе оптужени предочио да жели суочење са њим и да негира да има учешће у његовом малтретирању, сведок рекао: „Па, неко је то морао урадити“. Нити је остао доследан у својим тврдњама, нити је дао ваљани или законски разлог зашто не жели да се појави пред судом у Београду и суочи се са оптуженима. Са свега наведеног, сматрамо да нема доказа да је оптужени Девчић извршио кривично дело према Ђури Антоловићу, а да његов исказ заједно са свим осталим доказима не представља довољан доказ на коме би се ван разумне сумње могло утврдити да је оптужени Девчић крив за радње описане у тачки 2. изреке оптужнице, нити да се догађај одиграо на начин описан у оптужници. Апелациони суд у Београду је у својој пресуди Кж1-По2 4/16 од 27. марта 2017. године у битном одговорио на овакве ситуације: да у одсуству било ког другог доказа који би поткрепили верзију тужиоца, исказ сведока са свим мањкавостима, није довољан да доведе до степена извесности коју закон захтева, већ представља једну од могућих верзија догађаја, што верујем да ће бити стандард и за ово поступајуће веће.

И на крају, тачком 3. Милану Девчићу се ставља на терет да је са поменутиим Деветаком испитивао оштећеног Стипу Долачког, већ видно претученог и повређеног, а потом су га испред куће Боре Кесера, где је била команда села, предали оптуженом Петронију Стевановићу, да буде лишен живота, које лице је потом и убијено од стране појединих НН припадника наведене оружане групе „Душан Силни“, док је његов леш пронађен у капелици на гробљу у Ловасу. Ово је свакако најтежа оптужба за Милана Девчића, по наступелој последици, је свакако оптужба без било каквог валидног доказа. Не постоји, дакле, доказ који упућује на то, да је оптужени Милан Девчић учествовао у предаји покојног Стипе Долачког оптуженом Петронију да буде лишен живота. Ја скрећем пажњу да је под тачком 4.5. оптужнице, у делу где су описане радње окривљеног Петронија Стевановића, овај догађај описан, тако што је Стевановић по наређењу оптуженог Милана Девчића и покојног Љубана Деветака, из подрума Месне заједнице преузео Стипу Долачког. Дакле, Ви у истој оптужници имате потпуно различит опис конкретне ситуације. Дакле, када је Стипо Долачки био испитиван у кући Боре Кесера и потом предат Петронију Стевановићу да буде лишен живота, или да га је преузео из подрума Месне заједнице. У сваком случају, доказа против окривљеног Девчића нема, у било којој верзији тужилачких тврдњи. За ову радњу Милан Девчић је био оглашен кривим и ранијом укинутом пресудом од 26. јуна 2012. године. Пресуда је била у овом делу заснована само на исказу покојног Александра Николајидиса. У поновном поступку Тужилаштво није понудило ниједан нови доказ за тврдње изнете под тачком 3. оптужнице. И зато ћу се и ја базирати искључиво на оптужбама које је према Девчићу изнео покојни Николајидис, раније оптужени у овом предмету. Дакле, то није чак ни тврдња да се ситуација догодила овако како је презентовано у оптужници, већ то је једна полуреченица из његове одбране, која сада фигурира као главни доказ против Девчића, потпуно непоткрепљена било којим другим изведеним доказом. Исказ оптуженог Николајидиса у том делу оспорен је свим другим изведеним доказима, који се односе на конкретну ситуацију. Оптужени Николајидис у својим наводима изнео је да су браћа Павлић и Стипе Долачки, последња тројица која су одведена, он се затекао испред зграде команде, видео оптуженог Љубана Деветака и Милана Девчића, када су предали оптуженом Петронију Стевановићу ову тројицу, пре тога су их испитали и потом извели испред команде и предали Петронију, да би они били убијени. Он је пришао и питао, ко је пуцао, пошто

је знао да у нон-стоп браћу Павлић испитивали за пуцање, а Девчић му је рекао да нису хтели да признају. Петроније га је питао, да ли хоће да пође са њим, а он је то одбио, видео када је отишао у правцу затвора Месне заједнице, где су га чекали Коста „Аждаја“ и Марин Новаковић, видео је двоја кола, која су га обишла, па се придружио њима у правцу гробља и када је тамо дошао, Петроније је стајао испред капеле, чула се пуцњава и напоље су изашли Коста „Аждаја“ и Марин Новаковић и он је у капелици видео сву тројицу мртвих. Дакле, већи део ових навода супротан је другим изведеним доказима и није прихваћен чак ни од претходног судећег већа, јер су на пример, тела браће Павлић пронађена у гаражи Иве Мађаревића, не у капели, како је овај оптужени говорио и нису одведени када и Стипе Долачки. Самим тим, отпада и сва тврдња о наводно вођеном разговору између Девчића и Николајидиса о браћи Павлић и да се уопште овај догађај одиграо онако како га овај окривљени преноси. Дакле, сматрамо важним да је оптужени Николајидис последњег тренутка када је давао своју одбрану, остао истрајан у тврдњама, да су заједно са Стипом Долачки била присутна и браћа Павлић. Шта више, овај окривљени описује детаљан разговор учесника овог догађаја, па их на крају и види на месту где они нису били. Осим тога, овај окривљени мењао је датум када се предметни догађај десио. Па је најпре тврдио да се збило 18. октобра 1991. године, а затим истрајавао да је то ипак било 19. октобра 1991. године, остављајући могућност да није сигуран. Суд мора да примети промену у опису овог догађаја како га је оптужени Николајидис видео приликом изношења одбране 20. фебруара 2012. године, јер сада уводи извођење из команде, није присутан када су испитивани, што је у ранијим изјавама тврдио, једни одлазе лево са Петронијем, оптужени Девчић и Деветак наводно остају у команди. На питање како зна да су их предали Петронију да би они били лишени живота, он одговара: „Па зато што сам рекао управо да је мени рекао да сви они требају, они су сви били тај дан у овом затвору, подруму и да сви морају бити склоњени“. Другим речима, овај оптужени није чуо било какав разговор између оптуженог Девчића и оптуженог Стевановића, нити је могао да истовремено буде и код Станице милиције и код затвора, већ закључује о улози оптуженог Девчића на основу онога што је оптужени Деветак наводно рекао у контексту разговора, оптуженог Девчића и не спомиње. Раније тврдње да се са оптуженим Девчићем свађао због Долачког, оповргао је 20. фебруара 2012. године, речима: „Па, шта имам да разговарам са њим, не у вези њих, него уопште“. Јасно је да оптужени Николајидис није говорио истину када је износио своју одбрану, у делу који се односи на Милана Девчића и његове радње у вези са Стипом Долачким и његова одбрана није ни у том делу потврђена исказом ниједног другог сведока. Тужилац у својој завршној речи каже да се у исказ Николајидиса уклапају и искази Винке Долачки, Берислава Филића и Јосипа Петковића. Напротив, Винка Долачки, супруга покојног Долачког, у исказу 21. маја 2010. године, каже да мужа после одвођења, никада није више видела, да јој нико није рекао да ће бити пуштен, нити да га је неко доводио у кућу након одвођења. Све ово је оптужени Николајидис управо током поступка тврдио, да је Стипу Долачког водио кући, давао му да носи оружје и обећавао његовој жени да ће бити пуштен. Дакле, ово је исказ сведока-оштећене, која у целости негира одбрану исказа окривљеног Николајидиса. Други сведок Јосип Петковић, саслушан 25. марта 2011. године, у односу на покојног Стипу Долачког, каже при крају сведочења, да мисли да су и њега нашли са Ђукицом у капелици на гробљу и такође мисли да је он био у тој опћини, али не може сто-посто бити сигуран. Овај сведок је у односу на Милана Девчића рекао да зна ко је, да га је виђао, али није навео ниједну радњу која би га довела у везу са страдањем Стипе Долачког. Ограда и претпоставке где је видео покојног Стипу Долачког, заиста нису такве снаге да би потврдили исказ Николајидиса, да је Девчић предао некога Петронију да буде убијен. Сведок Јосип

Петковић је значајан за овај поступак због других разлога. Овај човек је говорио да је био припадник „зенги“, да је узео активно учешће на вуковарском ратишту, где је повређен, да је по селу било организованих стража, наоружања, осим ловачких пушака, било је аутомата, калашњикова, да је постојао организовани Кризни штаб, радио-веза, да је био припадник 124. вуковарске постројбе. Други сведок на кога Тужилаштво реферише, Берислав Филић, његова изјава је од 26. фебруара 2009. године, за Стипу Долачког зна да је убијен у капелици на гробљу, зна да је био дан-два у механичарској радионици и после тога отишао, али не зна ни да ли је ни где био затворен. Дакле, овај исказ не потврђује на било који начин одбрану Николајидиса, у односу на радње окривљеног Девчића. С друге стране, нејасно је у ком делу се овај исказ посебно уклапа у Николајидисов, јер једино што овај сведок извесно зна, да је тело Долачког било у капелици на гробљу и ништа више од тога. Према томе, ниједан изведен доказ не упућује на то, да је оптужени Милан Девчић имао било каквог учешћа у убиству Стипе Долачког. Све иједан навод оптужениг Николајидиса који се односи на Стипу Долачког, неистинит је, непоткрепљен је другим доказима и не може бити довољан да Милан Девчић буде осуђен за дело које му се ставља на терет.

Указујемо и на недостатак дефиниције радње које се оптуженом Девчићу ставља на терет, а које би у конкретном случају представљало учешће у убиству неког лица, јер ако Тужилаштво исту описује као „предали да буде лишен живота“, дакле двојица окривљених, зато што је то други оптужени, Николајидис тако закључио, а нико ту радњу не потврђује, дакле ни раније оптужени Деветак, ни до данас оптужени Стевановић, јасно је да се из ових тврдњи оптуженог Николајидиса не може ван разумне сумње утврдити шта је лице коме је евентуално друго лице предало, треће лице требало да уради. Сама радња предати лице некоме, без пратећег појашњења, наредбом шта са тим лицем онај коме је лице предато, треба да уради, далеко је од везе онога који наводно предаје некога и смрти која је наступила, не знамо када и под којим околностима и на овом месту подсећам да је према налазу и мишљењу вештака медицинске струке доктора Анта Блажановића од 08. јуна 2005. године, за лице Стипе Долачки утврђено да је страдало насилном смрћу, вероватно од стрелних рана, за разлику од већине осталих оштећених код којих је утврђен неспоран узрок смрти. Стога сматрамо да не постоји ниједан релевантан доказ о учешћу Милана Девчића у убиству Стипе Долачког. Ја нећу улазити у мотиве због којих је покојни Николајидис давао овакву одбрану, мислим да се оне огледају у делу олакшавајућих околности, датих на страни 237 раније укинута пресуде, јер се трудио, наводно, да допринесе утврђивању релевантних чињеница и околности, па по цену да људе и лажно терети. Овај окривљени је искористио прилику да се брани ћутањем у истрази, да активно преговара са Тужилашвом пре почетка главног претреса, па подсећам на његове дописе који се налазе у списима од 07. априла 2008., где појашњава Тужиоцу Вукчевићу како је преваран, како се господин Мрдак није држао договора. Писмо сличне садржине судији Синиши Важићу од 09. априла 2008. године, а сами преговори, разговори о узимању изјаве, почели су у фебруару 2008. године. Очигледно да договор формално није постигнут, али је овом оптуженом дата могућност да први изнесе одбрану на почетку главног претреса и најстрашније оптужује кога хоће и како хоће, а у суочењима без сумње, буде гласнији и прича причу са много више детаља. Није тешко препознати један анимизитет који је показивао према оптуженом Девчићу, током читавог поступка и није тешко препознати да у делу које се односи на радње Милана Девчића, у односу на Стипу Долачког, ниједна његова тврдња није доказана. Такође, ако пођемо од тога да се валидност доказа цени према правилима Законика који је важећи у време извођења доказа, а овде посматрамо одбрану једног окривљеног

дату 2008. године, ја подсећам да је по тада важећем Законик, како је то и у упозорењу пре изношења одбране 17. априла 2008. године речено, све што буде речено, може се употребити против окривљеног који одбрану даје, а не употребљено у поступку каква је формулација по сада важећем Законик и из овог разлога, сматрамо да одбрана Николајидиса, сама за себе, не може бити уопште доказ у овом поступку против окривљеног Девчића, јер је иста непоткрепљена другим доказима.

Имајући у виду све наведено, ја молим ово веће да пажљиво размотри наводе оптужнице, не поведе се за истим, јер сам готово сигурна да овако написана по новим правилима Законика о кривичном поступку, ова оптужница не би прошла судску контролу. И не треба некретички прихватити наводе Тужиоца, како је речено и на страни 15 решења Апелационог суда у Београду од 09. децембра 2013. године. Молим да имате у виду да саме радње које се стављају Девчићу на терет, пре упуштања у изведене доказе, не представљају радње извршења кривичног дела ратни злочин. Молим такође да пажљиво оцените да ли је и којим лицима која га непосредно терете, Милан Девчић икада за десет година трајања овог поступка, могао поставити макар иједно питање.

И на крају верујем да је једина и исправна одлука која се може донети у односу на оптуженог Милана Девчића, ослобађајућа пресуда и ја предлажем овом већу тако и поступи. Хвала.

Председник већа:

Суд доноси

РЕШЕЊЕ

ОДРЕЂУЈЕ СЕ пауза у трајању од тридесет минута.

Суд доноси

РЕШЕЊЕ

Након паузе, **НАСТАВЉА СЕ** главни претрес.

НАСТАВАК ИЗНОШЕЊА ЗАВРШНИХ РЕЧИ

Бранилац окривљеног Жељка Крњајића, адвокат Радоје Алексић, изволите.

Адвокат Радоје Алексић: Поштовани суде, уважене колеге, ја бих пре него што пређем на конкретно давање везано за тачке по оптужници које се стављају на терет мом браћенику, дао један приказ ситуације која је била на терену у месту Ловас у току 1989. и 1990. године и 1991. године, где је углавном дошло до поларизације по националном принципу и где је дошло до стварања масовне психологије становништва у међусобним антагонизмима на начин који је довео до издвајања, посебно хрватске националне, хрватског националног ентитета, где се формирају разне групе људи, који набављају оружје и врше припрему за оружану побуну. У том времену на целој територији Југославије је важио Кривични законик, па је према одредбама тог Кривичног законика само набављање оружја и учествовање у припреми оружане

побуне, представљало посебно кривично дело. Како није уследило адекватно реаговање органа државне власти у конкретном случају, где се поједине групе лица које су биле наоружане, почеле наравно, овај, да набављају оружје које само униформисана лица су могла тада да имају, долази се до тих група, до међусобног повезивања њиховог, а крајњи циљ је био рушење постојећег тада уставног поретка државе СФРЈ. Углавном посматрано од тог момента, тако војно-способне и међусобно повезане наоружане групе људи, не могу се више третирали као цивилно становништво. Ово управо објашњавам да те паравојне формације у насељеним местима, више не чине само цивилно становништво, већ тим припремама за извршење кривичног дела, учествовања и припремања оружане побуне, потпуно једну другу структуру, а посебно је застрашујуће то деловање наоружаних група према српском националном ентитету у мешовитим срединама. Те групације људи често имају проушастака обележја, са свакодневним певањем усташким песама и другим агресивним понашањем, доводе од изазивања колективног страха од стране српског становништва. Анализа догађаја у конкретном случају током 1991. године на територији Славоније и везано за место Ловас, дошло је до иселјавања појединих људи српске националности, управо узроковано оваквим деловањем. Ово све причам, да је већ почела да се формира једна колективна свест код већег броја припадника хрватске националности, па је чак била усвојена и једна флоскула из одређених центара моћи, да Независна Држава Хрватска није била само пуста квислиншка творевина, него је била одраз тежње хрватског народа да имају сопствену државу. Овакве и сличне формулације су довеле до једног психичко натегнутог стања у српском ентитету и у Богдановцима, месту близу Ловаса, крајем 1990. године, педесет хрватских бојовника под пуним ратним наоружањем у присуству команданта Бранимира Главаша, који је касније проглашен за ратног злочинца, овај, прихватило његово становиште, да они, слободно могу сада рећи, да су усташе. Знајући за све то, ти гласови су се јако брзо ширили, сазнало се за то дешавање, то је заиста изазвало страх и једну одређену реакцију која је касније и уследила. Становништво у мешовитој средини је знало да је маса тих људи наоружана и у паравојним формацијама је од стране хрватских тих бојовника, створене су те формације као што су „зенте“ и друге њихове организације војне са војним карактером. Уследио је прекид кохабитације народа, припадника различитих националности, полако долази до стварања једне непријатељске климе међусобне и атмосфере која је овај, условила да дође до једног заиста изузетно напетог стања. У таквој једној ситуацији, овакво међуетничко стање, управо у месецу, почетком месеца октобра је било у месту Ловасу.

Према оптужници која је поднета против окривљеног Жељка Крњајића, ставља му се на терет да је у својству командира Станице милиције Товарник у време постојања насталог оружаног сукоба између ЈНА и територијалне одбране, с једне стране и хрватских оружаных формација, да је командовао оружаном групом састављеном од припадника Станице милиције Товарник, добровољаца и да је та његова група бројала око двадесетак, двадесетак бораца, мештана Ловаса, те да је он командовао приликом напада на место Ловас дана 10.10.1991. године и да се та његова група кретала по месту Ловас улицама Прерадовићевом, Марка Орешковића, Лоле Рибара, Фрање Рачког, Краља Томислава, а да се претходно окривљени Крњајић Жељко уверио да у селу нема борбених дејстава, ни отпора наоружаних непријатељских формација. Даље је у самој оптужници наведено да је он наредио припадницима своје оружане групе да отварају ватру из пешадијског наоружања, да бацају бомбе и друге експлозивне направе на куће појединих хрватских мештана, и да је био свестан тог свог деловања и да је хтео такво извршење, а да је у његовом присуству од стране НН лица којима је он

командовао запаљено више кућа, Јосике Ходака, Ивана Оструна, Вида Кризмановића, Јосе Кесера у улици Фрање Рачког, Амалије Мартиновић, Јосипа Краљевића, Ивана Цоњера, Ивана Грчанца, Томисалва Балића у Краља Томислава и да је пуцано из ватреног оружја од стране припадника његове групе и лишено два лица у његовом присуству Вида Кризманића у улици Фрање Рачког и Ивана Оструна у Лоле Рибара, а да без његовог присуства су убијени Мирко Гргић, Цецилија Бадањак, Данијел Бадањак, Јосип Пољак у Марка Орешковића и Пава Ђаковић у улици Стјепана Радића, те да је он лично примењивао застрашивање према цивилним лицима Томиславу Шелебају у улици Краља Томислава и према Марији Ходак у улици Млинској, а да је на углу Прерадовићеве и Анте Старчевића тукао оштећеног Јосипа Јовановића ударајући га ногом у пределу стомака иако постоји једна несигурност сведочења да га је само једном ударио, а да га је ударао опет, у оптужници пише, у пределу стомака. Овакви наводи који се на терет стављају окривљеном Крњајићу у оптужници су крајње неприхватљиви из више разлога, те одбрана у прилог својих навода наводи следеће доказе, необориве чињенице да је окривљени Жељко Крњајић није имао било какву руководећу или командну одговорност и да није био никакав командир било које јединице Територијалне одбране. Он није имао никакво руководеће својство по било ком основу, нити је пак био успостављен систем командне хијерархије у групи где је он био у којим би он имао било какву водећу или било какву другу функцију. Окривљени Крњајић Жељко супротно свим законским начелима у поступку он мора доказивати своју невиност уместо да то доказивање његове кривице мора бити од стране јавне тужбе. Ми овде имамо замену теза и он прихвата да доказује своју невиност. На основу бројних докумената у списима предмета које смо приложили посебно оних које смо дали уз поднесак од 01.09.2014. стоји службена белешка од 06.10.1994. године, затим потврда о оружју за пиштољ у калибру 7,62 ТТ где се види да је био само у резервном саставу милиције без икакве функције, затим пропусница број 34 од 03. октобра 1991. године, решење МУП-а за подручје источне Славоније број 8/1-01/6-237 од 20.05.`93. године види се да Крњајић Жељко је био радник на радном месту милиционера, у решење од 15.11.`94. године број 08/1-01/1-418 којим се потврђује такође да је био обичан милиционер и у решење Општине Шид број 580/11-97-02 од 12.03.`97. године у образложењу стоји да је Крњајић Жељко дана 11.10.`91. године рањен као добровољац дакле без икакве функције, без икаквог чина или командне одговорности, те да је само у периоду од 06. до 08.10. замењивао командира Јоргић Љубу и то не сам него заједно са Воркапић Милорадом, а да је након тога више никада није имао било какву функцију или руководећи положај што се види из свих других бројних доказа. Дакле, ни један једини доказ у прилог јавне тужбе не постоји да је Крњајић Жељко имао било какву руководећу функцију или да је учествовао на месту лица које одлучује у организованој војној формацији јер није таква хијерархија ни постојала. Током поступка суд је саслушао вештака Бошка Антића који је, на претресу одржаном дана 29.10.2015. године, овај вештак објаснио да је након што је прегледао бројну документацију у спису предмета и уопште сву другу документацију и друге доказе које је проучавао, да он уопште нигде није могао наћи нити да постоји било какав акт докуменат да је Крњајић Жељко тога дана 10.10.1991. године имао било какву командујућу функцију, улогу, положај, чин или било какву командну компетенцију у овом конкретном нападу. Овај судски вештак Бошко Антић децидирано је одговорио да у службеним документима није могао да нађе било који правни акт документ који би потврдио да је Крњајић Жељко имао командујућу функцију, положај, чин, улогу или пак било какву другу компетенцију у командном смислу приликом наведеног напада. Из напред наведеног поуздано и са сигурношћу се изводи закључак да Крњајић Жељко није био никакав командујући кадар у смислу

успостављене командне хијерархије, нити је он могао давати било какву наредбу било коме јер шта је он ту био, он је ту био само члан, обичан обичан припадник ТО и ништа друго. Он није могао давати било какву наредбу нити је могао против било ког припадника ТО због евентуалног неизвршења неке наредбе да предузме неку консеквенцу, да предузме неки поступак или неко кажњавање јер је и сам био припадник, обичан припадник резервног састава милиције и без икаквих других ингеренција. Тврдња оптужбе да је Крњајић руководио командни кадар оружаном формацијом и то као командир Станице милиције Товарник је потпуно неутемељена и без икаквих материјалних, или било каквог другог ваљаног доказа. Окривљени Крњајић је у претходном поступку изјавио да је он познавао терен у месту Ловас и да је руководио одређеном групом људи, а који сам израз по себи без било каквог другог доказа појам руководити. Он је касније објаснио да се то радило о томе да је он водио групу у смислу вођења као водич али не у смислу имања и поседовања командних ингеренција да он одлучује и да он управља са распоредом војника и њиховим кретањем. Он је дакле био само познавалац терена и ни један други доказ сем овог његовог исказа да је руководио групом не може у склопу свих других чињеница бити третирано као неко руковођење јер се не може схватити у смислу организоване командне хијерархије и одговорности у јединици где постоји успостављена хијерархијска одредивост функционисања борбене јединице. То је оно што је пропуштено да се прецизно и трачно утврди и онда би се извео поуздан закључак да Крњајић Жељко није био никакав командни кадар нити је био командир Станице милиције у Товарнику. Значи нити је имао једну функцију, нити је овде имао другу функцију.

Окривљени Крњајић је чак приликом, када је дао овај исказ да је руководио групом, он чак и да је изјавио да је руководио у смислу неког каквог таквог командовања на терену тамо који је он познавао у смислу распореда кретања и тако даље, он је имао право да лаже. То је његово право да се у поступку брани на начин како он сматра, али не може му се поверовати и прихватити здраво за готово управо са тог разлога што у склопу свих других доказа не може таква тврдња да опстане јер заиста он није био никакав командни кадар у овој формацији односно јединици. Он је можда сматрао да ће тиме када је давао овај исказ да побољша свој статус у поступку али се у том тренутку као неука странка морао третирати и према склопу свих других доказа поступак према њему управити. Он је само током даљег поступка, објаснио је шта је заправо хтео, да је он само познавао добро терен и да је предводио једну групу од седам до осам људи и то као водич која се кретала десном страном улице Лоле Рибара а не и у осталим улицама како му се то ставља на терет оптужбом која није ничим поткрепљена осим потпуно, исказима потпуно непоузданих сведока и неких учесника оружане побуне лица у чији исказ суд не сме веровати поуздано јер су сами као такви учествовали у овој оружаној побуни као непријатељи са одређеном дозом анимозитета и мржње управо према мештанима Ловаса који су се између себе и те како добро знали, па ова лица саслушана као сведоци не могу бити третиран ни њихов исказ не може бити третиран као валидан. Та лица, та иста лица су учествовала као што сам навео у оружаној побуни у војним формацијама било да су били Зенге или друге паравојне формације и испољили су степен мржње како и према ЈНА тако и према Територијалној одбрани и самим мештанима Ловаса те суд са крајњом сумњом мора ценити њихове исказе.

Које доказе нам је понудио јавни тужилац да је окривљени Жељко Крњајић имао командну одговорност. Ни један једини материјални доказ осим исказа или

окривљеног или окривљених или неког од сведока што је потпуно паушално и крајње произвољно да би озбиљно могао, да би озбиљно могло да се схвати његов положај и да се озбиљно третира његово правно стање, егзистенција у поступку. Његово фунгирање као такво апсолутно ничим није поткрепљено. Он није био командант те групе али је само руководио групом у кретању као водич, као познавалац терена, а не у борбеном формацијском смислу да је командовао групом.

Истичемо даље да је у свом налазу и мишљењу из 2011. године вештак Антић навео да је напад на село Ловас изведено тако што је непријатељ био прецењен, али није искључио постојање непријатељских оружаних бојовника. И као што сам навео малопре у месту је било оружаних формација хрватских оружаних формација чак и са тежим наоружањем и своју тврдњу појачао и у смислу постојања присуства непријатељских снага наводећи при том да по питању система командовања код јединица систем командне хијерархије није постојао, нити је систем био успостављан уопште али да је у месту било бојовника. У потврди да је било наоружаних хрватских бранитеља припадника паравојних оружаних формација хрватске националности у месту Ловас потврђује сведок тада обавештајни официр ЈНА Милан Милошевић на претресу пред овим судом одржано, дана 30.10.2015. године. Овај сведок нам одговара на питање: „Да ли сте имали информацију да је у селу Ловас постојала наоружана група бојовника и пуно хрватских бранитеља припадника паравојних формација?“, одговара потврдно наводећи при том да је село Ловас било у то време једино место где се није могао завести ред, да је било пуцњаве ноћу и да је било несигурности у том месту. Ана питање да ли су људи у том селу припадници хрватске националности оружани побуњеници имали оружја он је одговорио: „Да било је оружја које није предато ни након што су јединице ЈНА ушле у село Ловас“. Потврдио је постојање одређене групе наоружаних људи који су припадали Збору Народне Гарде и теза тужиоца о мирном цивилном становништву у Ловсу које је напала ЈНА и Територијална одбрана је крајње неодржива. На питање овом сведоку које је постављено официру обавештајном оперативцу да ли му је познато да је у Ловасу била 204. сатнија, где је видног учешћа имао и генерал Анте Росо, да ли је у селу била 204.-та суд је сматрао да је то сугестивно питање али је овај навод касније потврђен од стране хрватске војне команде кроз приложу документацију. Имајући у виду исказе овог сведока налаз и мишљење судског вештака војне струке Бошка Антића чињеницу да је било наоружаних припадника Зенги да је било пуцања чак и са једном смртном последицом у редовима Територијалне одбране, јасно се изводи поуздан закључак да је у месту Ловас било припадника наоружаних побуњеничких оружаних формација које су у то време организовале предметну оружану побуну. То се касније потврђује привођењем бројних припадника одузимањем оружја њиховог и тако даље. Дакле у овом месту је било зиста наоружаних бораца припадника Зенги и других. Такође, наводимо и то да је након што је, након 10.10. да је често ноћу долазило до пуцњаве, значи да још увек је било појединих припадника који су били прикривени.

Осврнуо бих се и на навод јавног тужиоца да је оптужени Девчић у претходном поступку потврдио да је Жељко Крњајић имао неку командну функцију, да је тај навод без икаквог доказа да је нетачан, и да окривљени Девчић касније ову своју изјаву кориговао рекавши да је он то тако претпостављао али да ничим није могао потврдити овај исказ него да је на основу такве претпоставке дао исказ приликом његовог испитивања. Он је могао и да можда према свом неком концепту одбране да не говори истину али је то његово право у шта ми овог овде, нећемо улазити обзиром да је

извршио корекцију свог исказа говорећи да је приликом давања исказа претпостављао да је Крњајић имао неку, овај, неку функцију у командовању.

Исказ окривљеног Петронија Стевановића да је Крњајић имао неку командну одговорност је такође прилично неодређен, али је на претресу од 03.03.2016. године након суочавања са Крњајић Жељком изјавио да је, да уопште није био у групи са Крњајић Жељком, већ да се накнадно сетио да је он, да га је Крњајић будио у неком кукурузу и да га после тога уопште није видео, а да је заправо Воркапић Милан Трндо био вођа те групе којој је он припадао и децидирано је потврдио да је погрешно када је рекао да је видео Крњајић Жељка, Петроније је изјавио да је његов командир био тај што је возио камион, не знајући прецизно, незнајући прецизно у почетку замену личности имао, али је касније то утврдио да је камион возио његов командир и да је то био Воркапић Милан Трндо и да са овим догађајем Крњајић Жељко нема апсолутно никакве везе.

У наводима оптужнице стоји да је Крњајић Жељко лично примењивао мере застрашивања према цивилним лицима хрватске националности у улици Краља Томислава у којој је живео оштећени Томислав Шелебај и да је уперио пушку у његовом правцу говорећи да ће га убити, да га је гурао, да га је назвао усташом, да је у Млинској улици био са пушком на леђима према оштећеној Марици Ходак, да је питао „где кријеш усташу“, а да је на углу Прерадовићеве и Анте Старчевића тукао Јосипа Јовановића, ударајући га ногом у пределу стомака. За ове наводе оптужнице осврнућу се тако што ћу пре свега рећи да никаквог застрашивања према цивилним лицима хрватске националности од стране Крњајић Жељка није било. Јосип Јовановић, исказа да га је Жељко ударио, да је Жељко Крњајић ударио Јосипа Јовановића који иначе није био цивил, није припадао цивилном лицу, већ је био хрватски бранитељ у списку од 135 бранитеља он је на 63. месту. Али Жељко Крњајић није са њим имао никакав сукоб и није применио било какву силу према њему. Он није био у улици Анте Старчевића нити је тамо уопште долазио, па је веома чудно да ова тврдња од лица неодређена, да га је он ударио и да је тиме што га је ударио, јер је према исказу тих непоузданих сведока да га је једном ударио ногом у пределу стомака не може се прихватити да је дошло до било каквог застрашивања посебно што је сутрадан Јосип Јовановић срео супругу Жељка Крњајића и у крајњем пријатељском разговору провео неко време са њом, и да је чак од ње добио кутију цигарета, да су пријатељски крајње разговари.

Председник већа: Сачекајте. Косијер пристojно се понашајте. Можете да наставите. Тишина. Изволите.

Адвокат Радоје Алексић: Што се тиче оштећене Марице Ходак према постојећим односима, личним постојећим односима пријатељским и то дугогодишњим блиским пријатељским односима између оштећене Марице Ходак и Крњајић Жељка не може се прихватити да је дошло до било каквог застрашивања јер приликом овај, према тврдњи која је била у току поступка изнета од стране сведока Крњајић Жељко да је окренуо пушку премас леђима Ходак Марице, да је то било у моменту када је вршен претрес и када је требала да отвори нека врата, чак и да је то тако било мора се узети са доста опреза отварање врата и појава непознатог, према томе намера Крњајић Жељка није била застрашивање нити је он могао да застраши Марицу Ходак обзиром на њихове односе који су постојали, а што ће сам Крњајић Жељко касније у свом излагању детаљно објаснити овом суду и јавној тужби.

Што се тиче оштећеног Томислава Шелебаја, он је хрватски бранитељ такође, не ради се о цивилном лицу, већ је хрватски бранитељ на списку хрватских бранитеља под редним бројем 16. И навод да је уперио пушку претећи да ће га убити и да га је гурао и да га је псовао, да га је називао „ушашом“ тај навод, да је то вређање или нека претња застрашивањем, то се не може прихватити. Што се тиче увреде да га је називао „ушашом“ Томислав Шелебај је сам певао усташке песме, па би се можда могло догодити, тумачити као увреда да га је назвао „партизаном“ или припадником неке друге формације, то би се можда могло сматрати да је увреда, али ако он сам пева усташке песме и тако се осећа, онда је било каква увреда према том човеку, ако му се тако нешто каже искључена.

У ставу 1 оптужнице се наводи да је Крњајић Жељко наређивао припадницима своје оружане групе да отварају ватру и да је у његовом присуству од стране НН лица његова оружана група којом је командовао да је дошло до паљења више кућа, да је запаљена кућа Јосике Ходака. Током доказног поступка је утврђено да такво лице Јосика Ходак не постоји, такво лице Јосика Ходак не постоји ни у улици Марка Орешковића, ни у улици Звонимира Мартиновића, Фрање Рачког или било којој другој улици, постоји лице са сличним именом и презименом, али не ово лице. Ту нам је доста необјашњено, пошто не можемо онако приближно и апроксимативно тумачити ко је оштећен, без неких ближих података о имену и презимену лица, те се у том делу нећемо ближе упуштати.

Што се тиче ових кућа Ивана Оструна и Звонимира Мартиновића, ове куће, паљење ових кућа никакве везе са Крњајић Жељком немају. И сам Крњајић Жељко ће детаљно термине према непосредном његовом сазнању овде суду, моменат паљења тих кућа изложити а што се тиче овог паљења да је запаљена кућа Амалије Мартиновић, Ивана Цоњера и Томислава Балића у Краља Томислава, Крњајић Жељко није никада ишао, није био тог дана у улици Краља Томислава.

Морам се вратити поново на сам почетак догађаја напада на село Ловас када је дошло прво до гранитирања, онда кретања, овај, јединица, помоћних јединица при ЈНА, када је Крњајић Жељко дошао у Лоле Рибара, ишао је само десном страном, предводио је ту једну групу људи, у смислу водича групе људи том улицом. Он је дошао да обиђе своју породицу и већ је око 13, након виђења са најближима, већ је око 13 сати са Ракић Жељком, возачем добио је налог да возе рањену Марију Видић која је рањена била услед гранитирања Ловаса и одведена је у војну болницу у Шид, где је Крњајић Жељко ишао и тек увече се вратио након повратка, након повратка из војне болнице. Тек сутрадан се вратио, овај, негде око подне. Он се враћао у Ловас и то добија наредбу да доведе једног гардисту. Он доводи Рендулић Ивана и Краљевић Златка и креће ка Ловасу, када на пункту, стигла му је Жељкова супруга, јављају му, око 19 сати он се враћа за Товарник где бива рањен приликом изласка из аута, рањен у ногу и погођен у груди, али како је имао на себи овај, панцир, заштитни панцир, био је само тешко угруван и рањен у ногу. У овом кратком временском интервалу, кретање Крњајић Жељка по свим овим улицама, задржавње у кући својих родитеља, код пријатеља, апсолутно је неодржива ова теза и искази сведока који су, који су овај, које је јавна тужба прихватила, су потпуно неповезани и не могу служити као основ за доказивање његовог кретања овим улицама. Како није био припадник, како није био, овај, припадник командног кадра, како није имао никакву командну функцију, како није постојала организована јединица, организована по хијерархијском принципу, сам Крњајић Жељко није могао имати било какву командну функцију ни одговорност, нити

је имао своју оружану групу, како му се то јавном тужбом ставља на терет. То су две круцијалне ствари, да Крњајић Жељко није имао командну одговорност и да Крњајић Жељко није учествовао у паљењу ових кућа и био присутан када су ова лица, када су НН лица запалила ове куће, како је то наведено у тачки а) став 1 оптужнице. Никаквих сазнања, нити, пак, нема, никаквих сазнања, нити, пак, било каквог другог увида у погибију Вида Кризманића, Ивана Оструна, то са Жељком Крњајићем апсолутно нема никакве везе. Не улазећи даље у дубљу анализу свих материјалних доказа, саслушаних сведока, чије саслушање је обављено како у процесном поступку који није прихватљив за наш Закон о кривичном поступку, коришћење тих доказа, сведока, као што је на пример, исказ Славка Божића, да не набрајам све ове сведоке, којима суд не може поклонити веру и њихове исказе не може ценити на начин како наше правно законодавство то предвиђа. Обзиром да се овде инкриминисане радње базирају углавном само на исказима сведока у односу на мог брањеника, сматрам да је тужба, оптужба према Крњајић Жељку неутемељена и сматрам да је једина правична одлука у овом предмету, треба бити ослобађајућа одлука према окривљеном Крњајић Жељку. Сам Крњајић Жељко ће поједине детаље, поједине односе, детаљно и децидирано објаснити суду и суд ће са сигурношћу и поузданошћу утврдити, да су наводи које он буде изнео, подударни са другим материјалним доказима. Са тог разлога, и сматрам да суд треба да донесе ослобађајућу пресуду. Захваљујем.

Председник већа: Добро, можете сести. Бранилац окривљених Миодрага Димитријевића и Радована Влајковића, адвокат Борис Зорко, у завршној речи изјави. Изволите.

Адвокат Борис Зорко: Хвала. Поштовани суде, поштоване колеге, сви присутни, ја остајем у свему при својој завршној речи изнетој 26. априла 2012. године, као и при свим наводима изнетим у жалби против пресуде К-По2 22/2010 од 26. јуна 2012., с тим што у погледу накнадно измењене оптужнице, након изведених доказа и чињеница утврђених на поновљеном главном претресу, сматрам да је потребно да укажем на следеће:

Најпре сматрам да спроведеним доказним поступком није утврђено да је оптужени Миодраг Димитријевић починио кривично дело за које се терети, нити да је утврђена његова кривица. Тужилац није пружио доказе, посебно не доказе таквог квалитета, којима би макар посредно потврдио основаност својих оптужби и доказао наводно кривицу оптуженог Миодрага Димитријевића. Желим да напоменем да овај поступак пре укидања првостепене пресуде, је текао тако да је главни претрес често више подсећао на фазу истражног поступка...

Председник већа: Извините, само тренутак. Браниоче Алексићу, уколико Вам је ту хладно, седите тамо, молим Вас, врло је загушљиво у судници, доста је људи, мора да буде отворен прозор. Ево, седите тамо.

Адвокат Радоје Алексић: Да ли могу само на тренутак да изађем до тоалета?

Председник већа: Добро, можете, сачекајте онда са изношењем завршних речи.

Констатује се да се бранилац окривљеног, адвокат Радоје Алексић, вратио у судницу.

Браниоче, Зорко, изволите са изношењем завршних речи.

Адвокат Борис Зорко: Хвала.

Желим да напоменем да је овај поступак пре укидања првостепене пресуде, више подсећао на фазу истражног поступка, уместо на фазу главног претреса, што јасно указује у говори у прилог неоснованости навода из оптужнице, односно да оптужница нема никакво утемељење у својим доказима. Уместо доказа, Тужилац нам нуди претпоставке, чије прихватање би истовремено значило грубо кршење елементарно кривично-правних принципа, попут принципа *in dubio pro reo*. Почев од 2007. актуелна оптужница се у погледу чињеничног стања мења чак шест пута, што јасно указује да и деценија од када је окончана истрага у овом предмету, Тужилац нуди претпоставке и нагађања, која би требало да замене доказе поводом наводне кривице оптуженог Миодрага Димитријевића, јер не може доказати ниједан сегмент своје оптужнице поводом тврдњи које против њега износи.

Докази који говоре у прилог, иначе неспорног присуства оптуженог Миодрага Димитријевића у месту Ловас у релевантном периоду, у светлу чињенице да је дошло до страдања одређеног броја лица, закључно са 18. октобром 1991. године, никако не могу бити довољни да се утврди његова кривична одговорност. Када је у питању инкриминисано дело, одредба члана 142 Кривичног закона Савезне Републике Југославије у вези са чланом 22. КЗ СРЈ, морам подсетити да су стандардни принципи испитивања кривичне одговорности за ово кривично дело, јасно формулисани и установљени. После ћу такође да приликом оцене доказа, њихову оцену значајано извршити како појединачно, тако и у њиховој међусобоној вези, у склопу одбране окривљених, а како би првостепени суд био у могућности да донесе правилну и на закону засновану одлуку.

Оптужба конкретно није доказала ниједан од кумулативно потребних предуслова поводом наводне кривичне одговорности Миодрага Димитријевића, а то су постојање инкриминисане радње, и то тако да буде изражена у једном од два могућа облика, тј. било као непосредно извршење злочина или изавање незаконитог наређења, дакле даље није доказала потребно својство надређеног које је неопходно и коначно, потребан је елемент свести, како би се утврдила његова виност, односно његова кривица. Поред ове обавезе Тужиоца да докаже постојање инкриминисаних радњи на страни оптуженог Димитријевић Миодрага, обавеза Тужиоца је била да претходно докаже да је Миодраг Димитријевић, обзиром на своју званичну функцију, овлашћено вршио своју дужност претпостављеног, у односу на наоружане припаднике који су се налазили у месту Ловас у релевантном периоду или да је располагао фактичком могућношћу да издаје наређења лицима која су му наводно подређена. Укратко, да се испита и *de jure* и *de facto* положај окривљеног Миодрага Димитријевића у односу на учеснике догађаја у самом Ловасу у релевантном периоду. Да ли је сада покојни Љубан Деветак, за кога Тужилац оптужницом није оспорио, већ тврдио да је био фактички командант села Ловас, био подређен Миодрагу Димитријевићу или лице над којим је евентуално покојни Љубан Деветак *de facto* имао или вршио свој ауторитет? Да ли је Миодраг Димитријевић имао командно овлашћење над припадницима територијалне одбране Ловаса или појединцима из добровољачких група? Не само да докази говоре у прилог супротном, већ и само Тужилаштво не тврди супротном. Оптужницом у глави III тачка б) Тужилац и не спори да сада покојни Љубан Деветак издаје наређење, цитирам „неколицини припадника оружане групе „Душан Силни“ и двојици мештана, припадника ТО Ловас“, крај цитата. Дакле, једини одговор на ово питање које имате,

јесте негативно. То што наводи оптужнице у овом предмету поводом Миодрага Димитријевића, представљају конструкцију која нема неке везе са истином, као ни расположивим доказима, није проблем одбране, већ Тужилаштва. Тужилаштво није испунило свој мандат, а очекује од већа да доказе посматра селективно, крајње арбизарно и да занемари укупност доказа у светлу њихове оцене. Терет доказивања, понављам, јесте на Тужилаштву, што се никако не сме занемарити. Што се тиче надлежности Миодрага Димитријевића над противдиверзантским одредом из Ваљево упућеним у место Ловас, најпре бих се осврнуо на де јуре положај Миодрага Димитријевића у светлу расположивих доказа. Дакле, чињеница је да не постоји ниједан формалан и прихватљив доказ о надређености Миодрага Димитријевића над противдиверзантским одредом који се налази у Ловасу. Штавише, да докази потврђују одсуство било каквих овлашћења Миодрага Димитријевића над овом, али и другим јединицама које су упућене из Четврте оперативне зоне Територијалне одбране Ваљево у Републику Хрватску 1991. године. Приликом анализе одбране окривљеног Дарка Перића, који усамљено и једино тврди да му је Миодраг Димитријевић био надређен, погрешно би било оценити изнете наводе одбране, без придржавања стандарда, као и истовременог осврта на друге доказе. Они сви укупно говоре у прилог одсуства и де јуре, али и де facto о надлежности Миодрага Димитријевића над противдиверзантским одредом из Ваљево у Ловасу. Питање формалних овлашћења Миодрага Димитријевића јесте значајно са становишта судске праксе на овом месту, уз резерву по питању командне одговорности. Ја ћу цитирати параграф пресуде жалбеног већа пред Међународним кривичним трибуналом за бившу Југославију, предмет „Челебићи“, ознака IT-96-21 од 16. новембра 1998. године, који у параграфу 197 наводи: „У пракси ће суд обично претпоставити да тамо где постоји де јуре власт, постоји и ефективна контрола. Али ако нема доказа о фактичкој контроли од стране формално претпостављеног, кључни услов за постојање командне одговорности није испуњен“. Ово сам напоменуо, не зато што сте тиме обавезани, наравно да нисте, али када је реч о припадницима противдиверзантског одреда или другим наоружаним припадницима у месту Ловас, нема ни трага ефективне контроле Миодрага Димитријевића над њим. Исто тако, нема места ни примени принципа командне одговорности на начин како је то, посебно на начин како је то указао Апелациони суд својим решењем од 09.12.2013. године. Сама оптужница у делу који се односи на положај и наводне радње Миодрага Димитријевића је контрадикторна на начин који се доказима не може и није отклонио. На то указује и само просто језичко тумачење, на првој страни оптужнице када помиње између осталог Миодрага Димитријевића, тужилац је претходном изменом оптужнице тврдио „као припадници Територијалне одбране Ваљево чије су јединице по доласку на подручје Републике Хрватске ушле у састав Друге пролетерске гардијске моторизоване бригаде тадашње ЈНА“, те по измени оптужнице од 05. јануара 2017. године извршио измену „као припадници Територијалне одбране Ваљево у саставу Друге пешадијске гардијске моторизоване бригаде“, да би под главом 3 страна 4 оптужнице Миодраг Димитријевић имао задатак „координације заједничких дејстава између јединица Четврте оперативне зоне ТО Ваљево и Друге пешадинске гардијске моторизоване бригаде ЈНА на простору Републике Хрватске“. При свему томе са својством помоћника начелника Штаба за оперативну наставну и обавештајну послове Четврте оперативне зоне ТО Ваљево. Дакле, очигледна и прва изразита контрадикторност која је јасна и лаику чак се поставља у следећем, зашто би лице за које се најпре тврди да је у саставу јединице каква је Друга пешадијска моторизована бригада, уопште вршила координација са јединицама које се већ налазе под једним јединственим командним ланцем. Друго, како би помоћник начелника штаба у Ваљеву без икаквих овлашћења над јединицама Друге пешадијске гардијске моторизоване

бригаде вршио ту координацију, коначно помоћник начелника штаба нема никакву командну функцију ни у миру ни у рату, што потврђује и стручни саветник као на транскрипту од 03. јула 2015. године, страница 57. Дакле, једини разуман закључак из претходно изнетог јесте да је реч о нагађању и претпоставци од стране тужилаштва. Оно што јесте истина то је да се интерпретација тужилаштва положаја када се ради о Миодрагу Димитријевићу мењала по потреби, а услед одсуства доказа о његовој надлежности над јединицама из Четврте оперативне зоне ТО Ваљево, па је тако тужилаштво у својој завршној речи 23. априла 2012. године изнело тврдње цитирају „пре свега неспорна је чињеница да је оптужени Миодраг Димитријевић у наведено време био активно војно лице у чину потпуковника и члан зонског штаба ТО Ваљево, односно Четврте оперативне зоне ТО. У наведеном својству одређени је поставен испред зонског штаба ТО Ваљево, као координатор за борбена дејства за села Ловас, Чаковци и Опатовац“. Даље, тужилаштво наставља „као спорне, као спорне требало је утврдити чињенице његовог формалног својства координатора за борбена дејства, те на основу чијег је наређења формалног или усменог и са којим овлашћењима дошао 14. октобра 1991. године у Ловас“. Дакле, оптужби је час била спорна, час неспорна чињеница својства Миодрага Димитријевића. Дакле упорно се претпоставља и нагађа. Ништа се није променило ни до завршне речи уваженог колеге Кнежевића, Тужилаштво поново претпоставља када наводи одлазак потпуковника Димитријевића у Чаковце је у складу са наређењем команданта Друге пешадијске гардијске моторизоване бригаде Душана Лончара, строго поверљиво 364-1 од 10. октобра 1991. године. У вези са тачком 12 овог наређења или као на транскрипту од 28. марта 2017. године у завршној речи тужилаштва, страница 23 цитирам „из наређења команде Друге бригаде, строго пов. 364-1 од 10.10.1991. године, под тачком 12 утврђено је да је поменути оптужени означен као командант ТО Ваљево“. Једина истина је, посебно желим да укажем већу на то да се тачка 12 овог наређења заправо уопште не односи на потпуковника Димитријевића, већ на јединицу, односно на Територијалну одбрану Ваљево. Да ово наређење нема везе са одређивањем својства Миодрага Димитријевића, нити да се уопште на њега односи потврђује и сам вештак суда Бошко Антић, као на записнику од 27. децембра 2016. године, као на страни 16, односно он је изричит да ово наређење и писмена документација уопште све до догађаја на такозваном „минском пољу“, уопште и не третирају Миодрага Димитријевића.

Затим тумачење појединих сведочења, као у завршној речи тужилаштва је евидентно био покушај да се одсуство доказа замени пре претпоставкама него уверљивим исказима који би недвосмислено указали на командна овлашћења Миодрага Димитријевића. Примера ради, тужилац на страни 23 транскрипта од 28.03.2007. године у својој завршној речи наводи део исказа сведока Душана Лончара, команданта Друге пешадијске гардијске моторизоване бригаде, цитирам „сведок Душан Лончар командант Друге бригаде пак говори да му се оптужени Миодраг Димитријевић представљао као координатор, да је од њега редовно примао извештаје о стању у Ловасу“. Слушајући овакву тврдњу готово сам и сам помислио да ту заправо имамо некакав доказ, међутим оно на шта посебно хоћу да укажем већу то је опасност од селективне оцене доказа имајући у виду обимност овог предмета на првом месту. Супротно ономе што је тужилац изнео у својој завршној речи, исти сведок господин Душан Лончар коректности ради негира било какву везу са Миодрагом Димитријевићем, тачније овај сведок упитан за поцију положаја Миодрага Димитријевића недвосмислено каже цитирам „што се тиче моје бригаде његова надлежност је никаква, а он ја претпостављам да га је његова команда послала“, транскрипт са главног претреса од 22. јуна 2010. године, страница 33. Да ли ћете онда

имајући пред собом овакав исказ сведока конструкцију у вези примене тачке 52 Упутство о употреби Територијалне одбране из 1977. узети као доказ који се може применити у случају Миодрага Димитријевића. По мишљењу одбране такав приступ је већ заузело веће у претходној фази поступка, пре укидања првостепене пресуде, али је сасвим оправдано наишло на зид у виду решења Апелационог суда. Посебно вештак суда Бошко Антић потврђује одсуство доказа о командним овлашћењима Миодрага Димитријевића, као на транскрипту од 29. октобра 2015. године, страница 19, односно где Миодраг Димитријевић цитирам „по било ком борбеном документу неком претпостављеном“, дакле вештак суда је пре уверења да де јуре свакако Миодраг Димитријевић није био било коме претпостављени у релеватном периоду у месту Ловас, колико год то чудно звучало. Подсећам овде се оптуженом Миодрагу Димитријевићу не сме судити на основу утиска, па чак ни на основу његове сопствене несигурности у којој се он функцији налазио у Ловасу, јер он за исту не може бити одговоран или како то изгледа најлакше или на основу једне одбране, односно оптужене, одбране оптуженог Перића која је усамљена насупрот свим укупним доказима. Дакле, једино правилно закључивање које суд има извести, јесте оно које се темељи на рационалним закључцима, а који се поткрепљују доказима и то не појединим доказима већ након савесне и потпуне оцене свих доказа и то у њиховој целовитости. Дакле, доказ мора да заузима централно и суштинско место у оцени свих релевантних околности и то је и ништа друго осим тога не тражим поштовани суде.

Даље се тужилац ослања на ранију тезу вештака суда да су све јединице које су се налазиле у Ловасу под дикретном командом команданта Друге пешадинске гардијске моторизоване бригаде од 14.10.1991. требале бити потчињене потпуковнику Миодрагу Димитријевићу, нагласићу реч „требале“. Међутим, чули сте вештака суда који је одступио од оваквих закључака и то је учинио сасвим оправдано са становишта одбране уочивши своју првобитну грешку у закључивању. Има ли места примени одредбе члана 37 Правила службе оружаних снага на случају Миодрага Димитријевића када тужилац извлачи тезе о надређености Миодрага Димитријевића над противдиверзантским одредом ТО Ваљево? Укратко ћу цитирати ову тачку „наређења претпостављеног старешине у вези са службом, лица на служби у оружаним снагама су дужна да извршавају без поговора потпуно тачно и на време, лица на служби у оружаним снагама су дужна да извршавају наређења најстаријег присутног старешине када није присутан претпостављени старешина и када је неопходно да се хитно предузму мере за извршење неодложних задатака, посебно у борби, ванредним приликама и условима успостављања наружене организације рада и прописаног реда и дисциплине“, поновићу када није присутан претпостављени старешина. Дакле, јасно ћу рећи да нема места примени ове одредбе у случају Миодрага Димитријевића јер се овај члан не може тумачити изловано и самостално у односу на правила службе, па тако и одредба члана 33 најпре разјашњава однос приликом издавања наређења претпостављеног старешине и предвиђа. Следеће релевантно када је реч и о разликовању исто такође релевантне чињенице, а то је разлика између чина и овлашћења. Одредба 33 Правила службе: „лица на служби у оружаним снагама могу бити према односима у служби претпостављени и потчињени, а према чиновима (класама) и положајима старији и млађи“. Дакле, сасвим је јасно уколико желимо да отклонимо било какву површност у закључивању да правило службе заправо разликује чин од положаја, тојест цитираћу „од односа у служби“. Ово дакле значи да тужилац свесно игнорише чињеницу да чин истовремено не значи и овлашћење, и да ова одредба упућује суд да поступа другачије, односно да има у виду ову поменућу чињеницу.

Даље, одредба члана 34 Правила службе гласи да су старешине јединице закључно са четом, батеријом, ескадрилом и њима равним јединицама командири, а виших јединица команданти. Старешине пловних јединица и бродова су командири или команданти што се регулише правилом бродске службе. Старешине установа су начелници или управници, односно директори. Тачан назив дужности старешине јединице, односно установе утврђује се формацијом. На овом месту, услед поменутог одбрана Миодрага Димитријевића је тражила прибављање персоналног досијеа, његовог персоналног досијеа, а из расположивих доказа једини исправан закључак је да се његов положај у служби не мења ни на који начин пре и по доласку у Ловас. Де јуре он је за све време релевантног периода у таквом положају да нема никакво постављење унутар командног ланца и формације Друге пешадијске гардијске моторизоване бригаде, већ је и даље помоћник начелника у зонском штабу Територијалне одбране Ваљево и то све до свог пензионисања. На ово место упућује ми на наредбу начелника персоналне управе Свезног секретеријата за народну одбрану од 08. августа 1990. године, број 27-117. Конкретно из претходно поменутог да је Миодраг Димитријевић имао било каква овлашћења изван Четврте оперативне зоне ТО Ваљево, и да је био старешина било које јединице 1991. године, то би недвосмислено свакако било евидентирано, јер се та обавеза евидентирања, односно распоређивања према формацији била стриктна због кретања у служби свих других припадљности. Из свега претходно изнетог јасно је да чин сам по себи не опредељује дужност у војним структурама, већ то чини управо распоређивање на одређену формацијску дужност. Искључиви случај када чин може имати утицаја да се неко лице може сматрати претпостављеним детаљно регулише одредба члана 35 Правила службе и то задњи став ове одредбе. Ако јединица или установа изненада остане без претпостављеног старешине команду преузима лице које га замењује, односно најстарији старешина из те јединице или установе док се не одреди нови старешина.

Поштовани суде, по сматрању одбране нема ниједног доказа да је било која јединица у Ловасу у релевантном периоду остала без свог претпостављеног старешине, па тако ни Противдиверзантски одред из Ваљева. Дакле, ова последња одредба коју сам цитирао из члана 35 Правила службе подразумева неопходан предуслов који није наступио,. Дакле, под један да је Миодраг Димитријевић најпре био у саставу јединице, а под два да та једница остаје без свог претпостављеног па онда долази на ред најстарији старешина из те јединице, и тада чин има значај, што дакле нема никакве везе са чиновима, а што потврђује и сам вештак суда Бошко Антић на претресу од 29. октобра 2015. као на страни 11, јер су све јединице Територијалне одбране Ваљево у Хрватској у релевантном периоду имале своје претпостављене, и то је чињеница. Па тако то што се оптужницом наводи за Миодрага Димитријевића да је реч о активном војном лицу у чину потпуковника, су потпуно ирелевантне околности за оцену његовог положаја у односу на противдиверзантски одред из Ваљева. Оно што јесте релевантно питање на које тужилаштво, које Тужилаштво није испитало на позитиван начин, да ли има, има ли доказа о томе да је Миодраг Димитријевић ушао у састав било које јединице, било Противдиверзантског одреда из Ваљева и Друге пешадијске гардијске моторизоване бригаде, одговор је апсолутно не. Било какво постављање Миодрага Димитријевића између команде Друге пешадијске гардијске моторизоване бригаде и Противдиверзантског одреда Територијалне одбране Ваљево, у закључивању подразумева да претпостављамо да нагађамо и да конструишемо, а не да правилно и потпуно тумачимо мноштво доказа у овом предмету који су извођени читавих 10 година. За читавих десет година ниједан документ у списима који претходи несрећном

инциденту од 18. октобра не потврђује оно што тужилац тврди. Ту чињеницу једноставно вас молим да имате у виду.

Даље, ако су како то тврди тужилац јединице Територијалног одреда из Ваљева ушле у састав Друге пешадијске гардијске моторизоване бригаде, онда је крајње неосновано тврдити да је постојала координација, а при чему функција координатора није била постојећа функција, тачније није била формацијски предвиђена функција што такође потврђује вештак суда Бошко Антић. Дакле, оптужба није пружила одговор на друго релевантно питање, а то је како је опште могуће да се врши координација унутар јединственог истог ланца команде и посебно чему потреба за том координацијом. То није само дакле нетачна теза, већ је и апсурдна. Читав сплет документације указује на директан командни ланац са врха почев од команде Друге пешадијске гардијске моторизоване бригаде па до појединих најнижих јединица из састава Четврте оперативне зоне ТО Ваљево, које су према писменим доказима, али и војној доктрини препотчињене Другој пешадијској гардијској моторизованој бригади, са чиме Миодраг Димитријевић међутим није имао никакве везе. Када се разматра доказ противдиверзантског, долазак Противдиверзантског одреда из Ваљева у Ловас, како то да по свим актима Друге пешадијске гардијске моторизоване бригаде не постоји нико други, изузев бригаде, односно команде бригаде која врши распоређивање тих јединица, одређује позадинско обезбеђење, командна места и тако даље. Одговор је зато што нико други изузев команде Друге бригаде није имао таква овлашћења, па ни Миодраг Димитријевић. Одсуство материјалних доказа о било каквом учешћу Миодрага Димитријевића у командном ланцу у писменим доказима је сасвим јасно, све до фамозног акта са ознаком 3-500 Прве пешадијске гардијске моторизоване дивизије, од 21. октобра 1991. године. Према ставу одбране овај акт представља „накнадну памет“ је очигледан покушај да се креира одговорност, али да она буде представљена тако да је изван званичног ланца команде. Када будете анализирали овај акт, оно што јесте релевантно питање и што прво запане за око, откуд помињање Миодрага Димитријевића по први пут у неком писменом акту тек са овим датумом 21. октобра 1991. иако је у месту Ловас још од 14. октобра 1991. Даље, исто лице које је сачинило овај акт 3-500 господин Драго Ромић, је такође примера ради сачинио и акт команде Прве пешадијске гардијске моторизоване дивизије 3-479 од 18. октобра 1991. године, у ком акту нигде не помиње Миодрага Димитријевића, али зато детаљно наводи распоред јединица дивизије, укучујући и распоред одреда територијалних јединица, а затим у тачки 6 предвиђа смену једница између осталог и у Ловасу. Дакле, сасвим је јасно да Миодраг Димитријевић са распоређивањем јединица територијалне одбране нема никакве везе, па тако ни са доласком Противдиверзантског одреда из Ваљева у Ловас. Међутим, Драго Ромић у акту 3-500 у тачци 5 цитирам, стање безбедности очигледно са могућом намером успостављања неке дистанце наводи цитираћу „одред зоне ТО Ваљево (69 припадника) је извршио премештање из села Сремски Чаковцу у село Ловас са задатком да прочисти село Ловас и околину“. Дакле одред Територијалне одбране из Ваљева, ако је веровати господину Драгу Ромићу, кога претходно распоређује Друга пешадијска гардијска моторизована бригада, и који се налази у зони одговорности Друге пешадијске гардијске моторизоване бригаде, а што све неспорно произилази из писмене документације у списима, и акту 3-500 коме треба да верујемо, одједном је напрасно се тек тако сам од себе преместио и самостално донео одлуку на који ће се начин након што се сам тако преместио, употребити и ми сада треба да у то поверујемо, односно да за то одговорност тражимо на страни Миодрага Димитријевића. Зато поштовани суде овај акт, по мишљењу одбране, нема никакву и не треба да има никакву тежину.

Такође, нигде нису споменути други акти који су датумски раније, односно овај акт 3-500, нити да ли је његова садржина супротна садржини других аката, као што јесте случај. Примера ради акт команде Друге пешадијске гардијске моторизоване бригаде 461-1 од 18. октобра 1991. године, дакле истог дана када се десио инцидент на такозваном „минском пољу“ не помиње Миодрага Димитријевића ни у каквом својству, па чак ни Противдиверзантски одред из Ваљева, већ се у вези са инцидентом у тачци 6 искључиво помиње команданта ТО села Ловас, сада покојног Љубана Деветака. Дакле, не може се донети закључак да би акт 3-500 мога да послужи као индикатор било каквих овлашћења на страни Миодрага Димитријевића због времена када је сачињен, начина на који је сачињен, због одсуства било каквих других писмених доказа о надлежностима Димитријевића Миодрага пре овог датума који би их могли подржати. Ако бисмо већ и размотрили прихватање таквог акта, али и због тога што се врло вероватно може радити о својеврсном пребацивању одговорности и након што су за потребе сачињавања овог акта на непознат начин „прикупљене“ информације о догађајима у Ловасу 18. октобра 1991.

Даље, поставићу и друга једноставна питања поштовани суде, а то је да ли је могуће да истовремено постоје два команданта одреда? То помињем зато што је то нешто што овај акт практично предвиђа. Ако прихватимо акт 3-500 као документ по коме се могу извући закључци о положају Миодрага Димитријевића, шта је онда био Миодраг Димитријевић, командант команданта у истој јединици? Коју је то непостојећу функцију могао да обавља, односно какви су односи служби ту могли да буду успостављени. Дакле, одговор је поштовани суде да претходно поменуто није могуће, зато овај акт као ретки акт који уопште помиње Миодрага Димитријевића не може имати никакву тежину у оцени положаја Миодрага Димитријевића, као и уосталом ни други, извињавам се, одбрана оптуженог Дарка Перића у делу у коме се препознаје Миодраг Димитријевић као надређени. Ово све претходно поменуто важи и за фамозно Упутство о употреби Територијалне одбране које је цитирано и пресудом која је претходно укинута, тачније тачка 52 овог Упутства. Она представља хипотезу да је било могуће послати цитирам „официре са посебним овлашћењима ради координације заједничких дејстава“, ова тачка, односно ово упутство о самој примени нема значај за конкретан случај из више врло јасних и конкретних разлога, јер овде говоримо о јединицама ЈНА и препотчињавању јединица ТО, а не искључиво о структури територијалне одбране. Ово посебно због касније, такође касније усвојеног Закона о општеној одбрани и то који у члану 112 јасно предвиђа принцип једног старешинства који значи командовање оружаним снагама заснива се на начелима јединства командовања у погледу употребе снага и средстава, једног старешинства и обавезе извршавања одлука, заповести и наређења претпостављеног старешине. Дакле, овај закон једноставно не предвиђа примену овог упутства, ако изоставимо да је то упутство требало да оправда једну могућност, али не чињеницу да се нешто заиста и десило. Друго, такође Законом о општеној одбрани је касније и предвиђено обавеза усклађивања свих аката, па тако нема нигде основа да се упутство помиње као неки основ за могуће упућивање Миодрага Димитријевића. Дакле, да ли би било разумно закључити да је Миодраг Димитријевићу упућен по поменутум и упркос одсуству доказа, иако акти који третирају препотчињавање јединица, те у списима ни на једном месту не спомиње упућивање било ког официра по том основу. Да ли су официри ЈНА били недовољно упознати са овим упутством, или су једноставно случајно заборавили да ће из Ваљева бити упућен официр са неким посебним овлашћењима. Зашто сведок Ратко Ђокић није ово потврдио, нити се позвао на ово

упутство, односно образложио то упућивање? Дакле, према ставу одбране и навођење овог упутства и његово цитирање је такође покушај претпостављања, уместо пружања доказа и уместо заснивања тврдњи на доказима, који не сме заменити једноставно чињеницу коју не можемо игнорисати. Тужилаштво није пружило доказе. Дакле, могућност да настане нека чињеница није довољна да бисмо њу узели као остварену или као доказану. Ово све износим независно од утиска о положају Миодрага Димитријевића у Ловасу у том периоду, независно од тога да ли ћете оценити одбрану самог Миодрага Димитријевића како је то претходно веће чинило, то јест као неуверљиву и нелогичну. Пре тога поставите питање да ли је оптужба била логична и да ли су докази уверљиви или уместо тога морате микроскопом да тражите име Миодрага Димитријевића у мноштву документације војне природе или у мноштву сведочења да би оптужница имала некакав смисао. То дакле само значи поштовани суде да су докази против Миодрага Димитријевића недовољни, контрадикторни и неуверљиви, а у сваком случају нису таквог квалитета да бисте могли извући закључке о његовој кривичној одговорности.

Дакле, јасно је из свих доказа да су појединице јединице Територијалне одбране биле претпочињене јединици ЈНА, а не обратно, као и да у одсуству доказа постоји покушај да се неприменљива правила уведу као релевантна, да би се објаснило оно што ни сам тужилац не може објаснити као своју тврдњу из оптужнице, а то је да је Миодраг Димитријевић некеме био надређен у релевантном периоду и у којој функцији. Ако већ оптужба тврди да је Миодраг Димитријевић могао и да је командовао Противдиверзантским одредом из Ваљева у месту Ловас у релевантном периоду, такође да је издао незаконито наређење за које је супротно свим правилима војне доктрине, тврди да је заједничко, иако је потпуно јасно да у строго формализованим структурама нема заједничког одлучивања и нема заједничког наређивања, истовремено он тиме од вас тражи да грубо занемарите принцип „in dubio pro geo“ и не само то, већ да при томе и занемарите читав корпус доказа који говоре у прилог одсуства командних овлашћења и коначно непостојања незаконитог наређења на страни Миодрага Димитријевића.

Претходно сам говорио о одсуству доказа о формалном положају Миодрага Димитријевића, када је реч о тврдњама команде над Противдиверзантским одредом у Ловасу, а како стоје докази када је реч о фактичком стању. Чињеница одсуства командних овлашћења Миодрага Димитријевића, односно да није наређивао, посебно да није издавао никакво незаконито наређење произилази из корпуса, бројног корпуса уверљивих доказа. Ја ћу само укратко подсетити веће на неке од доказа које сматрам значајним у оцени наводне улоге и положаја Миодрага Димитријевића који јасно указују на одсуство командне, његове командне улоге, односно његових фактичких овлашћења. Према сведоку Ратку Ђокићу припадницима Четврте оперативне зоне ТО Ваљево је наређење за било какву акцију могао издати једино командант Друге бригаде, његове старешине, транскрипт 19. јун 2007. странице 9, 11, 12 и 13. Такође исказ сведока Вељовић Градимира, команданта Територијалне одбране Лајковац у релевантном периоду који још даје у истрази 19. јуна 2007. године, и који је са једном четом из Зонског штаба у Ваљеву упућен у Ловас, овај сведок јесте препознао Миодрага Димитријевића у Ловасу, али га препознаје као помоћника начелника Зонског штаба, као активно војно лице, то је на страници 5 транскрипта, и као свог претпостављеног из Ваљева, јер је тако сматрао још у Ваљеву. Међутим, овај исти сведок наводи да Миодраг Димитријевић није издавао никаква наређења, то имате на страници 7 транскрипта, а Миодрага Димитријевића заправо препознаје као некога ко

треба да пружи стручну помоћ, то је на главном претресу 17. децембра 2008. године, страница 13 и 27. Изричит је у томе да Миодраг Димитријевић није могао њему бити надређени, али ни Гавриловићу ни Лукићу, односно другим командантима територијалне одбране упућеним из Зонског штаба, као на главном претресу 17. децембра 2008. страна 28. Дакле, поставља се питање ко је то надређени? Према доказима заправо он не издаје никаква наређења, ако је већ Миодраг Димитријевић, како то тврди уважени колега Кнежевић у својој завршној речи као на транскрипту од 28. марта 2017. године, на страници 23 цитирам „својим радњама и поступцима у периоду од 14. до 18.10.1991. он је себе фактички ставио у ситуацију да издаје наређења“, како то да ту чињеницу поменути сведоци, али и други сведоци не потврђују, а поготово не на јасан и недвосмислен начин, што би у том случају било разумно очекивати или зашто се ниједан сведок није јасно изјаснио о Миодрагу Димитријевићу као оличењу неке команде у Ловасу. Одговор је једноставан поштовани суде, то није ни био случај. Исти случај је и са сведоком Милетом Гавриловићем, који је био надлежан за Територијалну одбрану из Љига, али који је изричит да је све задатке добијао од цитирам „командира тенковске чете“, по надимку „Јоца Трта“, главни претрес 24. октобар 2011. странице 10 и 11. Дакле, ни сведок Миле Гавриловић не препознаје Миодрага Димитријевића као надређеног што је свакако јасан доказ да Миодраг Димитријевић није био надређени јединицама Територијалне одбране у Ловасу, када говоримо о фактичком стању. Сведок Божић Живорад, примера ради се такође изјашњавао по овом питању и није видео да је Миодраг Димитријевић издавао наређења, 25. јули 2007. страница 21. Сведоци из најближег окружења задужени за безбедност оптуженог Димитријевића, исто негирају његову командну улогу, али и сопствено учешће у ланцу команде са противдиверзантским одредом, односно одсуство било каквог односа субординације противдиверзантског одреда у Ловасу са Миодрагом Димитријевићем, сведок Горан Брковић, 18. јуни 2007. странице 3 и 4, затим сведок Мирољуб Марић, 29. јуни 2007. страница 2 и 3, сведок Милош Милосављевић 29. јун 2007. странице 5 и 6.

Када је реч о доласку Противдиверзантског одреда у место Ловас, поред онога што сам већ претходно поменуо ко заправо врши размештај и распоређивање јединица Територијалне одбране, подсећам и на исказ сведока Мирољуба Марића који је обављајући послове обезбеђења оптуженог Миодрага Димитријевића био непосредно упознат са релевантним чињеницама.. По њему оптужени Димитријевић није имао било какво средство у вези, то имате на претресу од 08. јуна 2011. на страници 7, то је опет релевантно са аспекта питања и оцене да ли је Миодраг Димитријевић заправо наредио Противдиверзантском одреду долазак у Ловас. Из расположиве војне документације се види да Друга пешадијска гардијска моторизована бригада заправо опредељује размештај и смену потчињених јединица, посебно када је реч о јединицама које су упућене из Зонског штаба ТО Ваљево, одређује њихова командна места конкретно једница и њихов размештај у војним активностима, али то ни у једном тренутку није случај са оптуженим Димитријевићем. Сведок Мирослав Плавшић који је био један од командира водова Противдиверзантског одреда из Ваљева, није чак ни чуо за Миодрага Димитријевића у релевантном периоду, то имате као на записнику, транскрипту од 07. септембра 2007. страница 25, иако би према конструкцији и тврдњи тужиоца, затим одбране оптуженог Дарка Перића, оптужени Миодраг Димитријевић би њему требао бити такође претпостављени у истом месту, односно у Ловасу. Сведок Живан Стојковић такође командир вода у Противдиверзантском одреду из Ваљева у релевантном периоду у Ловасу није имао никакве информације о томе ко је заправо Миодраг Димитријевић, а посебно не да је он надређени Противдиверзантском одреду,

транскрипт од 30. октобра 2015. године, као на станицама 11 и 23, односно 20. јуна 2007. страниц 3 и 4.

Даље, када је реч о наводним радњама издавања незаконитог наређења, ту такође не постоје и не стоје докази у вези онога што тужилац тврди. Супротно наводима тужилаштва у завршној речи управо пажљива анализа бележнице Миодрага Димитријевића чак и одсуство вештачења њеног садржаја и уз резерву поводом питања чије су констатације заправо унете у појединим уписима ове бележнице, ипак могу довести до једина два разумна закључка, Миодраг Димитријевић није имао командну улогу и није било речи о било каквом издавању незаконитог наређења. Овде желим да апострофирам уписе у бележници за 17. и 18. октобар 1991. године. Оно што је посебно релеватно и значајно, ови уписи у бележници Димитријевића иако садрже разне детаље, ниједном једином речју не помињу издавање незаконитог наређења. Дакле, посебно не од стране Миодрага Димитријевића, не помињу заробљене цивиле или цивиле хрватске националности уопште, поводом претреса терена, нити користе израз живи штит. Ово се не може објаснити другачије осим да није ни било речи о живом штиту. На састанцима који су претходили инциденту од 18.10. како то тужилац представља, односно како тражи од вас да ви то претпоставите. Поред поменутог вештак војне струке кога је суд одредио, је потврдио да са војног аспекта упис од 18.10. у бележницу не садржи никаву неправилност. Бележница заправо говори о неколико водича по природи ствари очекивано припадника Територијалне одбране, који имајући у виду и време и окружење у којима се одвијају предметни догађаји, највероватније требају бити и српске националности и ништа друго. Другачији закључци се не могу извући уколико не постоји интенција да се најгрубље повреде принципи кривичног поступка. Сведок Зоран Иванковић у истрази када говори о задатку и акцији које им предочава командир противдиверзантског одреда, не помиње заробљене цивиле нити било какав живи штит, већ само акцију чишћења, односн претреса терена, 25. јули 2007. страница 5. Даље сведок Јовановић Зоран, 30. август 2007. странице 1 и 2, затим 07. септембар 2007. стренице 5 и 26, исто је са сведоком Милетић Верољубом 03. август 2007. странице 5 и 6, Милић Зораном, сведоком Плавшић Мирославом, Симовић Сашом и тако даље. Дакле, мноштво сведока апсолутно не помињу било какву незаконитост у наводном наређењу, а оно што је посебно значајно истаћи, јесте да сведок који је присуствовао састанку који је претходио одласку у мешовите групе и инциденту од 18. октобра 1991. године, Борислав Михајловић, је био врло јасан у тврдњи да је на састанку једино било поменуто цитирам „да од цивила буду поведени људи који познају терен“, значи није дефинисано да ли ће то бити заробљеници, да ли ће то бити Хрвати, Срби и шта ја знам „да због значи самог кретања на терену јер сви ти људи који би пошли што каже на тај терен, не познају га“, главни претрес 17.11.2008. странице 29 и 30. Дакле, пажљива анализа цитираног дела исказа овог сведока потврђује и истинитост уписа у бележници Миодрага Димитријевића од 18.10.1991. да бисмо повезали одређене доказе, односно отклонили сваку сумњу. Дакле, Миодраг Димитријевић није издао наређење јер би прво морао бити надређен да би издавао наређење о чему сам већ излагао, то наређење би морлао да има све елементе војног наређења, а што није био случај и коначно оно што је најзначајније, пред вама поштовани суде насупрот оптужници нема доказа о издавању неког незаконитог наређења. Према сведоку Игору Борићу, Миодраг Димитријевић је након инцидента на такозваном минском пољу био бесан на оптуженог Перића и сада покојног Љубана Деветака, 29. јуни 2007. године, страница 6. Да ли је тај бес индикатор умишљаја или неког активног поступања Миодрага Димитријевића, у правцу последице која је настала? Одговор је негативан. Дакле, потсетимо се обавезе

примене стандарда „in dubio pro geo“ садржане и у одредби члана 16 став 5 ЗКП-а које конкретно значи да ће судија када се нађе у сумњи о постојању неке чињенице која иде у корист окривљеног, узети да је она утврђена и обрнуто, у случају сумње о постојању чињенице која иде на штету окривљеног, узети да она није утврђена.

Дакле, ако бисмо даље анализирали конструкцију како је изнета оптужницом, дошли би до даљих апсурда, апсурд који сам већ и поменуо да је Миодраг Димитријевић са положаја који формулише оптужница помоћника начелника штаба за оперативно наставне и обавештајне послове Четврте оперативне зоне ТО Ваљево, наредио својим потчињенима који су пак у саставу Друге пешадијске гардијске моторизоване бригаде, нечовечна поступања. Дакле, да је ова тврдња неоснована и пре свега недоказана јасно говоре сви докази.

Дакле, једино на шта се тужилац може позвати и што само наизглед делује да има неког смисла јесу наводи на то да је Миодраг Димитријевић био активно војно лице у чину потпуковника, односно највиши по чину и рангу војних старешина. Као што сам већ напоменуо дакле потребно је јако значајно разликовати чин и својство, што и сам тужилац у суштини ради на почетку главе 3 своје оптужнице, тако да то ипак не може до краја игнорисати. Претходно укинута пресудом веће је погрешно морам рећи приступило тумачењу одредбе члана 37 Правила службе, о којој сам раније говорио, а која би требало да омогући одрживост конструкције командних овлашћења на страни Миодрага Димитријевића. Дакле, ту постоји неколико битних чињеница које у поновљеном поступку уочио и сам вештак суда Бошко Антић, а говорио сам о томе да та одредба има своју примену тек онда када нека установа или јединица остане без свог претпостављеног, што у овом случају, конкретном предмету није био случај ниједног тренутка. Поред тога, такође сам поменуо да се уводе институти који су непознати и војној доктрини и елементарној логици, то су заједничка одлучивања, тојест наређивање оптуженог Димитријевића са Љубаном Деветаком. Током поступка је вештак војне струке више пута поновио да је у војничким структурама заједничко наређивање немогуће. Такође, поново ћу се осврнути на више пута цитирани доказ у побијаној пресуди у овом предмету, у бележници Миодрага Димитријевића. Да је којим случајем Димитријевић заиста одлучивао о задржавању људи у „Економији“ или било каквом другом нечовечном поступању, уписи у његове бележници очекивано би гласили „одлучио сам“, а не „одлучено је“, што једино упућује да Миодраг Димитријевић није доносио било какву одлуку, нити је имао неку надлежност поводом притварања мештана 17.10.1991. године, наводног притварања мештана или уопште о наводном нечовечном поступању према њима. Штавише, унос у бележници оптуженог Миодрага Димитријевића који опредељује две акције извиђања, односно претреса терена изричито показује да није постојао никакав план о вођењу заробљених цивила, а посебно не на начин како то оптужница опредељује, што се мора посебно узети у обзир. Дакле, та бележница нигде не предвиђа живи штит како се то тврди иако се и сама бави разним детаљима. Поред тога, значајно је потсетити се да је ово дело које је стављено на терете Миодрагу Димитријевићу могуће извршити само умишљајно, док сви докази у вези радњи Миодрага Димитријевића потврђују одсуство било какве његове намере или постојања свести као и управљања на постизање забрањене последице. Поред тога, у својој бележници Миодраг Димитријевић је уписао, 19.10. користи израз „страшно“, након информације да се десио трагичан догађај на такозваном минском пољу. У тумачењу оваквог уписа добијамо једноставан одговор, једини исправан а то је да оптужени Миодраг Димитријевић није имао потребну свест да би се могло говорити о његовој виности, све и ако оставимо по страни одсуство

његових овлашћења, дакле он свакако није желео нити пристао на могуће последице, а његова реакција након сазнања за страшни инцидент од 18.10. је све само не дељење заједничке свести са евентуалним извршиоцима, односно пристанак на насталу последицу која је страдање одређеног броја лица. Тужилац није доказао ван сваке разумне сумње да је оптужени Димитријевић Миодраг издао било какво противправно наређење које би могло да буде основ његове кривичне одговорности.

Када у оптужници тужилац наводи да је оптужени Миодраг Димитријевић знао да су неке од локација неколико дана раније минирале од стране инжењеријске јединице из састава Друге пешадијске гардијске моторизоване бригаде, онда заправо нуди претпоставку јер од вас тражи да прихватите претпоставку уместо доказа, односно да претпоставите да је Миодрагу Димитријевићу била позната тачна локација минског поља, а затим као и да ће мешовита група 18. октобра 1991. бити усмерена ка терену на коме се налазе и мине, иако сви докази говоре управо супротно. Такође овде подсећам и на садржину бележнице оптуженог Миодрага Димитријевића још једанпут у којој он бележи на састанку који је претходио инциденту од 18. октобра 1991. године, изнето следеће износи независно од оцене чињенице које то лице конкретно говори, које то лице конкретно износи, цитирам „не разминирати ништа већ ићи путем“. Јасно је из поменутог да се не може отклонити могућност да је трагичан инцидент од 18. октобра пре последица „at hock“ развоја догађаја али свакако је чињеница да је то изван утицаја и контроле Миодрага Димитријевића и да није последица некаквог његовог претходног планирања или његовог наређења. Сам ток несрећних догађаја се није могао предвидети унапред, при чему је остало неутврђено поред свега другог, које лице је самостално одлучивало о току и начину кретања читаве колоне, сваки други закључак је поштовани суде супротан укупним доказима.

Дакле, из свих изведених доказа, након њихове свеукупне и пажљиве анализе као и анализе свих доказа понаособ, не може се утврдити да је оптужени Миодраг Димитријевић извршио кривично дело које му се ставља на терет, нити да се у његовим радњама стичу обележја кривичног дела ратни злочин из члана 142 Кривичног закона Савезне Републике Југославије. Поштовани суде уверен сам да нису испуњени услови за доношење осуђујуће пресуде, и стога предлажем да приликом ваше одлуке донесете једину правилну и на закону засновану одлуку, а то је да оптуженог Миодрага Димитријевића ослободите кривичне одговорности. Захваљујем на указаној пажњи и времену.

Председник већа: Добро, хвала Вам. То је крај Ваше завршне речи у односу на окривљеног Влајковића?

Адвокат Борис Зорко: Не поштовани суде, ја ћу у односу на окривеног Влајковића поштовати редослед излагања па ћу онда након колегинице Живић, ја изнети завршну реч за окривљеног Влајковића.

Председник већа: Не, то немојте, сада је крај радног времена, сутра наставите изношења завршних речи, идемо по реду по браницима.

Адвокат Борис Зорко: Па управо зато ћу ја наставити након завршне речи колегинице...

Председник већа: Не, суд одређује када ћете Ви и закон, када ћете Ви а изнесите завршну реч, а не можете Ви то да бирате. Дакле то ћемо сутра наставити са Вама....

Адвокат Борис Зорко: Ја не бирам.... аха, добро, добро.

Председник већа: Сада можете сести.

Суд доноси

Р Е Ш Е Њ Е

да се због истека радног времена суда данашњи главни претрес прекине. Главни претрес ће бити настављен 11.04.2017. године у 14,30 судница број 2.

Констатује се да је након паузе у публици била присутна Кристина Chos.

Довршено у 18,30.

ЗАПИСНИЧАР

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА - СУДИЈА